ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

Ніва

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 2 (1560) ГОД XXXII БЕЛАСТОК 11 СТУДЗЕНЯ 1987 г. ЦАНА 10 зл.

ТРЫ ІМЁНЫ

Вецер круціць снежны пыл,
Грузнуць полаз і капыл,
У сумётах тонуць сані,
І не блізкі свет да Сані.
Еду, еду напрасткі
Цераз кручы і масткі,
Круціць снежны слуп віхор,
За бугром — ізноў бугор.
Слепіць вочы белы змрок, —
Пераходзіць конь на крок.
Не відно на полі следу,
А я еду, еду, еду,
Прыпынюся. А куды?
У юнацкія гады,
На шчаслівае спаткание
Да Алесі, Шуры, Сані.
Буду ехаць да відна,
Можа, стрэне хоць адна.
Раптам бліснула святло:
Значыць, Новае Сяло.
Спорнай конь пайшоў хадою,
Бо вязе да маладое.
І прывёз ажно уранні
Да Алесі, Шуры, Сані.
Ад марозу паратунак
Быў гарачы пацалунак
І пасаг — кісет чырвоны,
А ў прыдачу — тры імёны:
Саня,
Шура
і Алеся.

Сяргей Грахоўскі

Салістка „Дубіноў“ Марыёля Пшыходская. Фота М. Гайдука.

НАЦЫЯНАЛІЗМ ПЕРАШКАДЖАЕ ПАТРЫЯТЫЗМУ

Чытаючы чыёсьці, заўсёды знаходжу колькі словаў, якія не даюць мне спакою. У артыкуле А. Баршчэўскага „Голас беларускага адраджэння“ (пра 80-годдзе „Нашай нівы“) напаткаў я словы, якія гавораць пра абвінавачванне „Нашай нівы“ ў нацыяналізме, сеянні варожасці паміж нацыямі, і пра служэнне эксплуататарскім класам. Такія галасы чуліся ад пачатку нарадзінаў сучаснай беларускай нацыянальнай свядомасці — у дзевятнаццатым стагоддзі і пасля, у час Грамады, потым у 1956 годзе і зусім нядаўна, у 1980-1981 гадах. Некаторыя з нашых суседзяў лічаць, што патрыятызм ёсць тады, калі ніштожыцца беларуская культура і нацыя. А калі беларусы не хочуць перастаць быць беларусамі, тады абзываюць іх нацыяналістамі. Словам — процібеларускае лічыцца патрыятычным... І ў нашай „Ніве“ друкаваліся лісты пра нянавісць да нас, беларусаў, у якіх найменшая праява нацыянальнай уласнай свядомасці кваліфікуецца як нацыяналізм або і шавінізм.

Думаю, што маўчаць нам пра гэта не трэба і што добра, калі А. Баршчэўскі піша якраз пра гэта. Тым болей, што спакайнейшага і згодлівейшага за беларусаў народа ў свеце можа і няма... Некаторыя з беларусаў ужо да таго згодлівыя і баяцца абразіць каго-колечы, што нават выракаюцца свайго беларускага паходжання, для святога спакою перастаюць быць беларусамі, перастаюць быць сабою, каб толькі крыўды на сябе ці злосці чыёй не наклікаць. Праз такую дабрыню, то мы і наогул прападзем!

А. Баршчэўскі піша, што „найбольш балючае, аднак, тое, што самыя знішчальныя, нігілістычныя і бязлітасныя нападкі на „Нашу ніву“ выйшлі з колаў беларускіх публіцыстаў...“ Ну, балючае, але калі ўспомнім артыкул таго ж Баршчэўскага пра паэта Міхася Чарота, які ў час культу асобы выракся сваіх калегаў і сяброў, каб толькі выратаваць сваю галаву, то думаю, што ў некаторай меры можна зразумець тых публіцыстаў. Перад смерцю многа герояў няма, каб адкрыта на гэтую смерць глядзець. Вельмі жаль, што крытыцызм у той „час буры і напору“, як піша Баршчэўскі, не дазваляў глядзець на справы таксама інакш. З другога ж бо-

(Праця на стар. 4)

МОЛАДЗІ-ПРАСТОР ДЛЯ ДЗЕЙНАСЦІ

„Роля і ўдзел моладзі ў дзейнасці БГКТ“ — гэта галоўнае пытанне, якому сваю ўвагу і час 14 снежня 1986 года прысвяцілі члены Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства і запрошаныя госці. Пленум распачаўся ад урачыстага ўзнагароджання Аляксандра Бароўскага з Дубровы Беластоцкай бронзавым знакам пашаны *„За заслугі ва ўмацаванні грамадскага парадку“*. З нагоды 30-годдзя БГКТ і „Нівы“ шматлікай групе дзеячоў Таварыства былі ўручаны „Ганаровыя граматы БГКТ“.

З дакладам па тэме пасяджэння выступіў сакратар ГП БГКТ — Віталій Луба. Ён спаслаўся на пастановы X з'езда ПАРП, у якіх праблемам маладога пакалення Польшчы адводзіцца шмат увагі. „Дбаючы пра ўмовы грамадскага і прафесіянальнага росту маладых людзей, партыя будзе клапаціцца таксама і пра іх ідэйную і грамадскую адукацыю“, — сказана, між іншым, у пастановах. Гэтыя словы, на маю думку, поўнасцю адносяцца таксама і да ролі ды значэння моладзі ў дзейнасці Беларускага таварыства.

„Пастаяннае, паспяховае развіццё дзейнасці кожнай арганізацыі, у тым ліку і БГКТ, — гаварыў дакладчык, — абумоўлена актыўным удзелам моладзі ў ажыццяўленні праграмы гэтай арганізацыі“.

І сапраўды, калі паглядзець на шлях, пройдзены Беларускім таварыствам па сцежках Беластоцкага краю, дык найчасцей сустракаюцца сляды маладзёжнай актыўнасці. Успомнім хаця б славутую „Лявоніху“. Клуб БГКТ на вул. Варшаўскай 11 у Беластоку ад пачатку свайго існавання заўжды гучаў песнямі, танцамі і вясёлым гоманам маладых. Таксама было ў Варшаве, Гданьску, Бельску і Гайнаўцы.

Праходзілі гады, чаргаваліся пакаленні, мяняліся моды і патрэбы. Тыя маладыя людзі, што прыходзілі ў БГКТ, найчасцей не былі задаволены дасягненнямі (ці недахопам дасягненняў) сваіх папярэднікаў. Здараліся спрэчкі і ўзаемныя прэтэнзіі. Ой, як жа ж запамяталіся мне гэтыя бурлівыя сходы! І як жа ж добра, бо на аснове барацьбы супярэчнасцяў і процілегласцяў якраз і засяроджваецца марксісцкая дыялектыка — гэты найдасканалы рухавік развіцця прыроды, грамадства і рэвалюцыйнага пераўтварэння рэчаіснасці.

Якая тады роля моладзі ў дзейнасці БГКТ на цяперашнім этапе, у палавіне васьмідзесятых гадоў нашага стагоддзя?

Вясковыя гурткі БГКТ у асноўным складаюцца з маладых людзей, у гарадскіх аддзелах,

(Праця на стар. 4)

АБ САМАЕДСТВЕ (2)

Многа разоў беспардонна атакавалі ў „Ніве“ Васіля Петручука. А тым часам пяро В. Петручука — гэта добрае пяро і вельмі патрэбнае „Ніве“. Публіцыстыка В. Петручука не можа не сутыкацца з зацікаўленнем з боку чытачоў, бо ў ёй нямала сапраўды істотных праблем, пачэрпнутых з беларускага жыцця. Бо наколькі мне вядома, В. Петручук таксама абразіўся і забраў з рэдакцыі свае матэрыялы. Калі так пойдзе далей, дык ўзаемна ўсе, замест таго, каб гуртавацца і кансалідавацца, разбяжымся ва ўсе бакі свету.

А як жа едка і беспардонна атакавалі некаторыя С. Яновіча, К. Сідаровіча і многіх другіх. Чытаючы гэтыя ядавітыя артыкулы, вачыма ўяўлення бачу гэтых палемістаў, якія сядзяць са зморшчанымі ілбамі. Заўзята і тупа глядзяць на паперу і думаюць, якія яшчэ лаянкі ды праклёны кінуць на паперу, і каго б яшчэ з'есці з целам і касцьмі.

Дарагія сябры карэспандэнты і супрацоўнікі „Нівы“, усе мы належым да адной сям'і, на шчасце, актыўных беларусаў. Ніхто з нас не надзелены боскай уласцівасцю беспамылковасці. Калі нехта, у нашым разуменні, спатыкнуўся і ўпаў, дык не стараймася яго патаптаць, а толькі дапамажэм яму ўстаць. Нават злосць і нянавісць вылівайма на антыбеларусаў, на адшчапенцаў, на рэнегатаў, якіх, на жаль, вакол нас хоць адбаўляй. Я допускаю вострасць і беспардоннасць, але толькі ў тым выпадку, калі на нас напалі і мы баронімся. Няма сэнсу, каб мы вялі братабойчую вайну. Гэта толькі ўцешыць нашых ворагаў. Сказанае не азначае, што мы павінны стацца таварыствам ўзаемнага ліслівага пакланення, культу і захаплення. Палемікі, дыскусіі, крытыка неабходныя ў кожнай справе. Патрэбны яны і на старонках „Нівы“. Калі, аднак, пішам зніштажальны артыкул, то заўсёды падумайма, а як я адчуваў бы сябе, калі б той, аб якім я так пішу, напісаў нешта падобнае аба мне? Можа ў такой сітуацыі тое-сёе згладзім, зменім, выкрэслім, паправім. Можа знімем тоўсты пласт гразі, які наклалі — на каго? На свайго брата?

Уся бяда ў тым, што большасць аўтараў „Нівы“ вельмі балюча ўспрымае вострую крытыку. Яна іх знеахвочвае, паралізіруе. Стварае ў іх комплекс непаўнацэннасці. Адным словам, мы знішчаем іх псіхічна. Я не веру, каб хто-небудзь з татальных крытыканаў пешыўся з такіх вынікаў сваіх знішчальных артыкулаў, бо ўсё ж такі ўсе яны высакародныя людзі.

Усіх карэспандэнтаў, супрацоўнікаў „Нівы“ — і тых крытыкаваных і тых крытыкуючых— трактую як авангард беларускага актыву ў Польшчы. Патрэбны нам згуртаванасць і адзінства, а злосць і нянавісць скіруйма супраць нашых унутраных і знешніх праціўнікаў.

А калі ўжо і пішам нешта, скіраванае супраць нашых сааўтараў, то кіруймася не тым, каб іх адвучыць пісаць, а толькі, каб іх навучыць добра пісаць.

Няхай „Ніва“ будзе форумам для дыскусіі, а не торжышчам для сварак. І патрэбны нам у „Ніве“ і Аўроры, і Гаўрылюкі, і Панфілюкі, і Петручукі, і Куптэлі, і Сідаровічы, і Хлябічы, і Барскія.

Алесь Барскі

ПРЫКАЗКІ

Свой з сваім біся, а чужы не мяшайся.

Калі бацька не б'е сына малога, то сын адлупіце бацьку старога.

Хто з кім не жыве, той з тым не сварыцца.

Хто каго любіць, той таго і чубіць.

ПЛАН НА 1987 ГОД

6 снежня м.г. у Мінску на сесіі Вярхоўнага Савета Беларускай ССР быў прыняты закон аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця БССР на 1987 год. Галоўная ўвага ў плане ўдзелена замацаванню дасягнутых у 1986 годзе станоўчых тэндэнцый развіцця эканомікі. Чакаецца вялікая работа па ўдасканаленню гаспадарчага механізма і кіравання. Асновай яго павінен стаць поўны гаспадарчы разлік, які забяспечвае самаакупнасць і самафінансаванне, зацікаўленасць кожнага работніка ў дасягненні высокіх канчатковых вынікаў. На гэтых прынцыпах будуць працаваць усе прадпрыемствы міністэрстваў лёгкай прамысловасці рэспублікі, бытавога абслугоўвання насельніцтва, гандлю, Белкаапсаюза, а таксама рад прадпрыемстваў прыборабудавання, аўтамабільнай, хімічнай і нафтахімічнай прамысловасці і некаторых іншых галін.

У аснову плана пакладзены даўгачасныя стабільныя эканамічныя нарматывы, якія цесна ўвязваюць сродкі на развіццё аб'яднанняў і прадпрыемстваў і матэрыяльнае стымуляванне з канчатковымі вынікамі іх дзейнасці. Працоўныя калектывы, якія даб'юцца добрых вынікаў, будуць мець больш магчымасцей для тэхнічнага пераўзбраення і рэканструкцыі дзеючай вытворчасці, матэрыяльнага заахвочвання работнікаў, вырашэння сацыяльных пытанняў.

Асаблівасцю плана на 1987 год з'яўляецца рашучая адмова ад ранейшага парадку планавання ад дасягнутага ўзроўню. Тэмпы росту на 1987 год устаноўлены зыходзячы з заданняў пяцігодкі, на аснове плана 1986 года, а не на чакаемага выканання, як гэта было раней.

„ЗАМАК“ НА ІСЛАЧЫ

27 лістапада м.г. адкрыўся новы Дом творчасці Саюза пісьменнікаў БССР. Пабудаваны ён за сорак кіламетраў ад Мінска, непадалёк ад старадаўняга мястэчка Ракаў, у маляўнічай мясцовасці, у пойме рэчкі Іслач. Паводле „Літаратуры і мастацтва“, тут створаны ўсе ўмовы для адпачынку і творчай працы. „Усё тут радуе вока, — захапляецца карэспандэнт газеты. — Ужо сам будынак адметны. На лясной паляне вырас не проста дом, а сапраўдны замак з вежай (аглядальнай), з утульным унутраным дворыкам“.

Прыязджаць сюды будуць не толькі беларускія літаратары, але і пісьменнікі з Масквы, Ленінграда, саюзных рэспублік. Да нас дайшла чутка, што ў „замку“ на Іслачы змогуць пагасцяваць і „белавежцы“

АСВОЕНА Ў МІНСКУ — АСВОЕНА ЗА РУБЯЖОМ

Па такому прынцыпу будуюць свае адносіны мінскія трактарабудаўнікі з калегамі з сацыялістычных краін. Нядаўна мінчане адправілі ў Балгарыю на Карлаўскі трактарны завод партыю уніфікаваных кабін павышанай камфартабельнасці і поўны камплект чарцяжоў мадэрнізаваных вузлоў і дэталей, неабходных для яе ўстаноўкі на сучасным колавым трактары. Выкарыстанне гатовай распрацоўкі намнога паскорыць перабудову гэтага прадпрыемства на выпуск больш дасканалай і канкурэнтаздольнай тэхнікі.

Такое ж цеснае дзелавое супрацоўніцтва звязвае калектыў МТЗ і з машынабудаўнікамі многіх іншых краін сацыялістычнай садружнасці. Трактар „Беларусь“ па сапраўднаму інтэрнацыянальны. Электраабсталяванне для яго выпрабляецца ў ГДР, пнеўматыка — у Венгрыі. Так званыя гідраходапамяншальнікі паступаюць з Балгарыі. Удзельнічаюць краіны СЭУ і ў пераасначшэнні цэхаў Мінскага трактарнага завода.

АРГУМЕНТЫ БЕРАСЦЯНАЙ ГРАМАТЫ

Навучанне дзяцей грамаце і перапісцы кніг на тэрыторыі магілёўскай вобласці пачалося яшчэ ў XI-XIII стагоддзях.

Гэтыя звесткі да нашых дзён данесла берасцяная грамата, знойдзеная пры раскопках на Замкавай гары ля Мсціслава. Сведчаннямі зараджэння першых форм навучання адкрываецца экспазіцыя музея народнай асветы, які створаны нядаўна ў абласным інстытуце ўдасканалення настаўнікаў. На стэндах прадстаўлена звыш тысячы дакументаў у арыгінале, фатаграфій і іншых экспанатаў, якія знаёмяць з развіццём асветы ад старажытных часоў да сённяшняга дня.

ВАР'ЯЦКІЯ ГУЛЬНІ

У час каляднага гандлёвага буму ў Амерыцы сёе-тое можна набыць проста за грошы. Напрыклад, у нью-йоркскім магазіне электронікі „Пратэкта“ звычайна нятанная праграма для камп'ютэра была ацэнена на 19 доларау 95 цэнтаў. Дыск трэба толькі ўставіць у хатнюю вылічальную машыну і атрымліваеш магчымасць рашаць на каляровым экране найскладаныя задачы. Асабліва па праграме, якая называецца „налёт на Маскву“.

Штогод электронныя гульні апусташаюць кішэні амерыканцаў на адзін мільярд долараў. Дыскі і касеты з праграмамі прадаюцца, як звычайная чытаніна ў кніжных магазінах, іх можна ўзяць і напракат.

Седзячы каля пульта камп'ютэра, можна камандаваць франтамі трэцяй сусветнай вайны. Акрамя таго, рынак ужо завалены „гістарычнымі“ ваеннымі гульнямі. Адна з іх — „Усходні фронт, 1941 год“. За некалькі месяцаў раскуплена 60 тысяч штук. Гэта своеасаблівы „бестселер“ бізнесу камп'ютэрных забаў. Вельмі недвухсэнсавая яго ідэя — дапамагчы нацыстам перамагчы на Усходнім фронце.

Адзін са стваральнікаў электронных гульняў — Крыс Крофард. Ён вывучаў фізіку ў каледжы штата Небраска, атрымаў доктарскую ступень ва універсітэце Місуры. Затым малады вучоны працаваў у фірме, якая выпускала камп'ютэры „Атары“. Калі ў 1984 годзе справы ў кампаніі пайшлі дрэнна, Крыс Крофард у ліку некалькіх тысяч служачых апынуўся на вуліцы. Маладога фізіка ад даўгоў (дом, аўтамабіль — усё куплена ў растэрміноўку) выратавала хобі. У вольны час ён ствараў праграмы гульняў і прапанаваў іх фірме „Макінтош“. Адну з іх — сімуляцыю глабальнага ядзернага канфлікту — кампанія купіла адразу ж.

Сёння многія гульні Крыса Крофарда карыстаюцца попытам. За кожную з іх аўтар атрымлівае ў сярэднім 30 тысяч долараў. У першую чаргу „Макінтош“ заказвае забавы ваеннага зместу. На адной з гульняў — „Баланс сілы“ — кампанія зарабіла 1,2 мільёна долараў.

У „Балансе сілы“ выступаюць дзве „супердзяржавы“. Пажадана два ігракі, хоць можна гуляць і супраць камп'ютэра. Націскаеш на кнопку і на каляровым экране з'яўляецца карта свету. Націскаеш другую — камп'ютэр выдае інфармацыю аб 62 дзяржавах, ахопленых канфліктам: аб колькасці насельніцтва, аб'ёме нацыянальнага прадукту, магутнасці ўзброеных сіл, колькасці спажываемых калорый, прамысловым патэнцыяле.

У гульні запраграміраваны дыпламатычны націск, падрыўная дзейнасць сакрэтных службаў, акты тэрору і, нарэшце, узброеная інтэрвенцыя. Калі ў ход ідзе зброя, спыніць гульні ўжо немагчыма. Асабліва, калі ў неба ўзлятаюць ядзерныя ракеты першага ўдару. Ці важна тады, колькі ўдарнага патэнцыялу праціўніка — 90 ці 95 працэнтаў — удасца знішчыць адразу? Таго, што засталося, хопіць для таго, каб і ў краіне, якая ўчыніла напад, загінулі дзесяткі, а то і сотні мільёнаў людзей. Дык для чаго ж пачата гэта вар'яцкая гульня?

В.К.

Дэкламатарскі марафон

13 снежня ў Беластоку адбыўся чарговы дэкламатарскі конкурс для вучняў падставовых і сярэдніх школ, якія вывучаюць беларускую мову. У гэтым, 1986/87 навучальным годзе, конкурс праходзіў пад лозунгам „Мір і дружба". Такая тэма конкурсу давала шырокія магчымасці ў выбары тэкстаў. Дэкламатары галоўным чынам гаварылі аб жахах апошняй вайны — аб спаленых вёсках, аб трагедыі людзей, аб вялікай ахвоце жыць у міры.

Конкурс гэты быў надзвычай масавым. Колькасць удзельнікаў здзівіла самых арганізатараў: уключыліся ў конкурс амаль усе гміны, дзе навучаецца ў школах беларуская мова (апрача гміны Дубічы-Царкоўныя).

Спачатку адбыліся школьныя конкурсы. Закончыліся яны, згодна з правіламі, да 10 лістапада. На пераломе лістапада і снежня прайшлі раённыя элімінацыі. У іх удзельнічала 114 вучняў падставовых школ у чатырох раёнах (Беласток, Гайнаўка, Бельск і Кляшчэлі).

На цэнтральны агляд у Беласток прыехалі 43 удзельнікі падставовых школ і 12 — з сярэдніх. Сабраліся ўсе ў Беластоцкім доме культуры. У склад журы ўваходзілі: Аліцыя Дуц — інструктар Ваяводскага дома культуры, Надзея Артымовіч — паэтэса, Лідзія Гайдук — настаўніца, Сакрат Яновіч — пісьменнік.

Спачатку слухалі малышоў II-V класаў. Удзельнікі выступалі перад журы ананімна, пад нумарамі. Можа, для аб'ектыўнасці анэнкі гэта было правільна. Хоць у выпадку такога склалу журы гэта не мела значэння. Але нам, звычайным слухачам і гледачам, хацелася ведаць, хто той хлопчык ці дзяўчынка, што так добра выступіў, з якой школы, хто яго навучыў. А ананімнасць такіх шанцаў не давала.

Сярод 18 удзельнікаў II-V класаў узнагароду „Зоркі" атрымаў Міраслаў Паўлючук з Гарадчыны. Рыхтавала яго настаўніца Ірына Юрчук. Тры першыя месцы занялі: Гражына Галавачык з Кленікаў, Аня Главацкая з Орлі і Аня Засім з Ляшукоў. Тры другія месцы — Агата Сенькава і Аня Томчук з бельскай школы № 3 і Роберт Гётцэн з Аўгустова. Тры трэція ўзнагароды атрымалі: Магда Міхальчук і Эля Мішчук з Бельска, а таксама Ева Сапяжынская з Курашава.

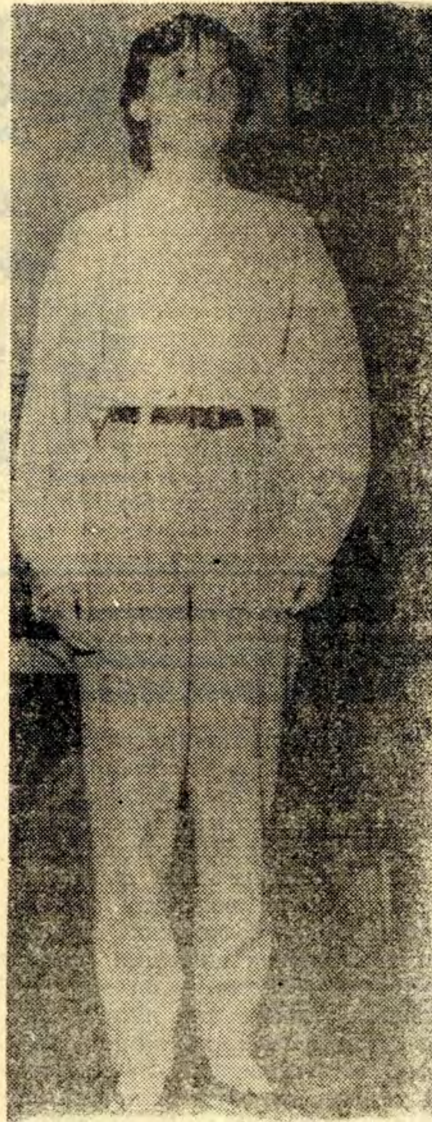
Сярод вучняў VI-VIII класаў (выступіла 25 чалавек), узнагароду „Зоркі" атрымала Ева Маркевіч з бельскай школы № 3. Тры першыя ўзнагароды атрымалі Ева Забродская з Аўгустова, Святлана Касцючык з Кленікаў і Даротка Гіншт з Дубін. Тры другія месцы заваявалі: Аня Аксеньчук з Дубін, Ігар Карпюк з бельскай „тройкі" і Іра Евюк з Дашоў. Тры трэція месцы прызнаны: Дануце Асташэвіч з Аўгустова, Малгосі Пракапюк з Бельска і Гражыне Трафімюк з Трасцянкі.

У конкурсе выступілі таксама вучні сярэдніх школ Бельска: дзесяць чалавек з Беларускага ліцэя, а таксама два ўдзельнікі тэатральнага калектыву „Парнас". Першае месца журы прызнала Дарку Фіёніку, вучню сельскагаспадарчага тэхнікума ў Бельску, члену калектыву „Парнас". Другое — Марку Тапалеўскаму з Беларускага ліцэя, а трэцяе — Кацярыне Малец, таксама з гэтага ліцэя. Адрозніліся таксама добрым выступленнем ліцэісты Эва Маслоўская і Яраслаў Іванюк. Добра выступіў Славамір Філіпюк, вучань механічнага ліцэя ў Бельску, які беларускай мовы не вывучае.

Агульную сімпатыю ўсіх удзельнікаў выклікалі выступленні малышоў, якія яшчэ не дараслі да ўдзелу ў конкурсе, але ўжо ведаюць шмат вершыкаў і хацелі б з імі выступіць. З Бельска выступіла (спачатку трошкі паплакаўшы ад страху) сямігадовая Наталька Русачык а з Беластока трошкі старэйшыя Марта і Марцін Шаховічы, якія дэкламавалі верш свайго таты — Міхася Шаховіча.

Наогул, конкурс быў вельмі ўданы перш за ўсё сваёй маса-

(Працяг на стар. 6)

Ева Маркевіч з бельскай школы № 3 атрымала найвышэйшую ў конкурсе ўзнагароду „Зоркі".

У зале сабраліся ўдзельнікі конкурсу і гледачы.

Роберт Гётцэн з Аўгустова, атрымаўшы ва ўзнагароду шахматы за добрае выступленне, не адкладаючы, узяўся за разыгрыванне партыі. Пакуль што — сам з сабою.

Журы конкурсу: Сакрат Яновіч, Аліцыя Дуц, Лідзія Гайдук і Надзея Артымовіч.

КРЫНІЦЫ

Зборнік *„Крыніцы па гісторыі камуністычнага руху на Беласточчыне ў гадах 1918-1938"**), які выдаў у канцы мінулага года Ваяводскі камітэт ПАРП у Беластоку, — гэта ўспаміны 59 актыўных дзеячоў рэвалюцыйнага руху, з якіх дажыло да нашых дзён толькі некалькі чалавек. Карпатліва сабраныя з розных архіваў і выданняў і дбайна падрыхтаваныя да друку Збігневам Гіршам і Юзафам Кавальчыкам яны для нас — неацэннай каштоўнасці аўтэнтычныя дакументы вельмі цяжкага і адначасова вельмі бурлівага перыяду ў мінулым нашага рэгіёна. Згодна з імкненнямі складальнікаў падрыхтаваны ім зборнік служыць добрай дапамогай для „лепшага спазнання палітычнага жыцця таго перыяду ў гісторыі Польшчы, калі камуністычны рух быў пазбаўлены правоў легальнасці і нягледзячы на тое сваім уплывам ахопліваў адносна шырокія колы польскага і беларускага насельніцтва".

Тэрыторыя тадышняга Беластоцкага ваяводства ўваходзіла ў раён дзейнасці Камуністычнай партыі Заходняй Беларусі — арганічнай часткі Камуністычнай партыі Польшчы, бо больш паловы насельніцтва Беласточчыны складалі беларусы. У сувязі з гэтым у КПЗБ супольна і згодна дзейнічалі беларусы, палякі, яўрэі, літоўцы, рускія, немцы. КПЗБ свята захоўвала і паслядоўна ажыццяўляла адзін з асноўных прынцыпаў камуністычнага руху — інтэрнацыянальную еднасць працоўных усіх нацыянальнасцей і ўзаемную іх пашану. І ў гэтым заключалася непераадольная моц гэтага руху ў тыя гады змаганняў. А змаганне было на смерць і жыццё. Прыгадаем адзін з тысяч прыкладаў. Бярэм яго з успамінаў Кірылы Ціпоўскага з вёскі Зубкі, што ў гміне Гарадок, пра тое, як турэмшчыкі расправіліся з палітычнымі вязнямі ў гродзенскай турме за спробу ўшанавання Міжнароднага свята працы — 1 Мая. Гэта было ў 1936 годзе.

„...У суседняй камеры № 23 вязні змагаліся з турэмшчыкамі. Турэмшчыкі намагаліся сілай выцягнуць некаторых таварышаў. Вязні трымаліся моцна адзін за другога... Раз'юшаныя фашысты пачалі біць вязняў. Некаторыя ад пабояў страцілі прытомнасць, ім паразбівалі галовы, пакрывавілі, звязалі ды вывалаклі з камер. Звязаных таварышаў валаклі па калідоры і білі, асабліва тых, хто супраціўляўся, потым скідалі па лесвіцы ўніз, як анучы, а лесвіца была бетонная ды даволі стромкая. На падворку кожнага піхалі пад струмені вады і цкавалі сабакамі... З нашай камеры такім жа чынам вывалаклі трох нашых таварышаў: Андрэя Кота, Івана

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 1)

ку, той „час буры і напору" надоўга стрымаў далейшае адраджэнне і развіццё беларускай нацыянальнай свядомасці.

Трэба падзякаваць А. Баршчэўскаму за набліжэнне чытачам „Нівы" мінулых падзей, вельмі важных для зразумення сённяшніх з'яў. А рэдакцыі „Нівы" трэба падзякаваць за апублікаванне артыкула А. Баршчэўскага.

Цікава, як іншыя чытачы „Нівы" думаюць пра гэтыя мае рэфлексіі, пару слоў маіх пра патрыятызм і пра нацыяналізм, і што нацыяналізм не спрыяе патрыятызму, ён яму нават варожы, бо нацыяналізм — гэта варожасць да іншых нацый, а патрыятызм — гэта любоў да сваёй і шанаванне ўсіх.

М. Махнацкі

„ТРОЙКА" СТОПРАЦЭНТНАЯ

У 48 нумары „Нівы" ад 30 лістапада 1986 года паявілася інфармацыя Ю. Туронка адносна навучання беларускай мовы ў пачатковых і сярэдніх школах нашага ваяводства, апрацаваная на падставе інфармацыі Куратарыі асветы і выхавання ў Беластоку. Згодна з гэтай інфармацыяй у Пачатковай школе № 3 у Бельску Падляшскім беларускую мову вывучае 99,8% агульнай колькасці вучняў класаў II-VIII. Інфармацыя гэта згодная з фактычным станам, але змяшчае ў сабе пэўныя недакладнасці адносна ўсеагульнасці навучання беларускай мовы ў школе. Можа атрымацца непрыемнае ўражанне, што ў Пачатковай школе № 3 у Бельску Падляшскім навучанне беларускай мовы не з'яўляецца ўсеагульным. Таму хачу заявіць, што Пачатковая школа № 3 у Бельску Падляшскім была і ёсць школай безраённай для дзяцей, якія хочуць вучыцца таксама беларускай мове. **Прынцып у нас такі: кожны вучань вывучае беларускую мову, калі ходзіць у нашую школу.** Аб гэтым ведаюць добра бацькі, якія пасылаюць да нас у школу сваіх дзяцей.

Да гэтага часу не было ніякіх адступленняў ад гэтага прынцыпу. Цікава і тое, што ў апошнім 10-годдзі колькасць вучняў у нашай школе павялічылася на 100%, аб нечым жа гэтая з'ява сведчыць (вывады няхай зробяць чытачы). Фактам ёсць, што цяпер адна вучаніца не вывучае беларускай мовы. З гэтай вучаніцай вядзецца індывідуальнае навучанне 9 гадзін у тыдні. У сувязі з тым праграма навучання гэтай вучаніцы зменшаная і абмяжоўваецца толькі да польскай мовы і арыфметыкі, а таксама выбраных элементаў праграмы з іншых прадметаў.

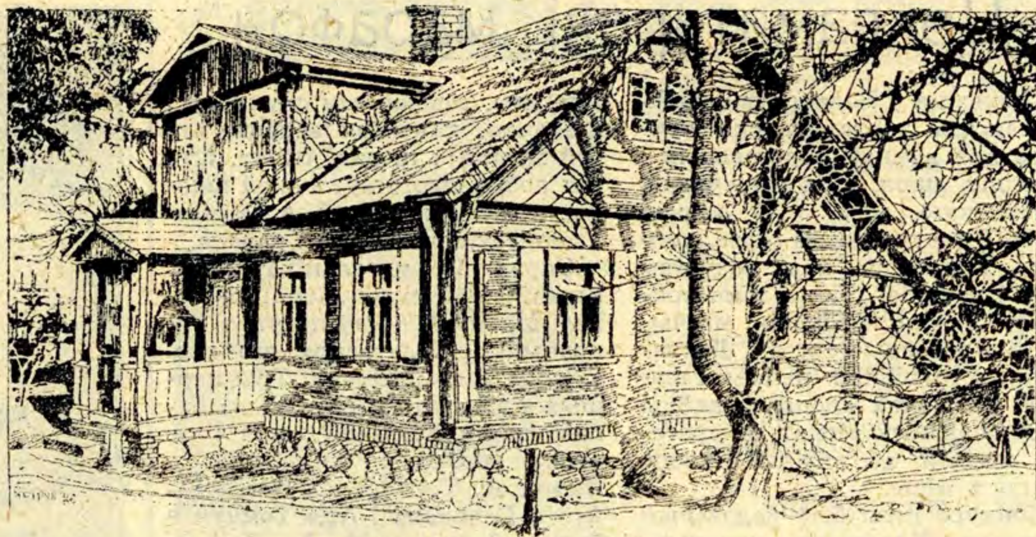
Дырэктар школы
Васіль Ляшчынскі

АДКУЛЬ ДУРНОТА ТАЯ?

Сакрат Яновіч у сваёй мініяцюры „Адкуль бярэцца дурнота?" намагаецца пранікнуць у псіхіку чалавека, у яго тайніцы. Тэма, вядома, шырокая і я хачу дакінуць да яе нешта сваё, пра тое, як гэта нармальны асобень ператвараецца ў сваю супярэч-

(Працяг на стар. 6)

СВОЙСКІЯ МАЛЮНКІ

Стары дом на вуліцы Чырвонай Арміі ў Сямяцічах. Мал. Уладзіслава Петрука.

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

Зажыць

Не, пане, нічога мне не трэба. Натэпалася я за ўсё жыццё, сама затэпаю і туды на ўзгорак за вёскай. А чаго мне трэба? Ёсць е што, жонд корміць, не шкадуе пару злотых на мяне, дармаеда. А, што, можа пажытак з мяне цяпер каму? Жыві спакойненька, так, каб як найменш месца займаць, найменш падыхаць. Ну, паветра многа, але лёгкія ўжо не такія лёгкія, да зямлі цягнуць, горб прыгінае. Трэцяя нага не паможа, гэты калочак, каб бегчы з маладымі ўперадзе. Абы толькі не назад, праўда, ды вочы назад цягнуць, вочы я, мусіць, згубіла і ўсё помніцца старое, яшчэ даваеннае, а што ўчора рабіла, дальбог, не памятаю... І гады ляцяць... Не, у апошні час нейк усё валачэцца. Сядзіш, прадзеш, нітку слюніш, і сучэцца нітка між пальцамі, і не заўважыш, калі кудзеля кончыцца. І не звочыш, калі ўнучкі бацькамі сталі, а дзеці родныя пасівелі. І, Божа мой, колькі іх паўмірала. Тафільцы 99 год, а ніводнага дзіцяці ўжо няма — усіх, усіх пахавала, нестарых яшчэ, дужых. Ой, колькі якое нядолі жанчына пражыве — і вайна, і смерць усялякая, і дзеці няўдзячныя, і нявестка злосная, і здароўе гаспадарка зжа-рэ. Ад нікога падзякі не чакаеш. Усё ж гэта тваё, з-пад сэрца, і аддаеш усё родным! І акажацца, што сынок, найменшы, найбольш любімы, найвастрэйшы нож табе пхне ў матчынае сэрца. Страх, калі тваё роднае рассыпаецца, гніе, пустуе, калі надзея нікне. Божа мой, каб не гэта гара праклятая і гэтае лянІўства, не пуставала б і не нішчэла вёска, думаю я, старая. Наглядзелася я, наплакалася! Гавораць: „Чаго табе пераймацца гэтым, што ў таго чалавека руйнуецца ўсё дабро. Чаго табе трэба, баба, ты ж з голаду не памрэш, а ён няхай і здохне — яго віна, што дзве рукі левыя, а вочы да работы крывыя. Кожны няхай жыве, як хоча. Ты сваё адрабіла, то сядзі ціха, разумнейшыя няхай думаюць, як гаспадарыць". Пане, я са свайго шостага класа зямлі золата матычкаю ўмела выграбаць, бо потам кожная жменя абліта, дагледжана. Трэба вока мець гаспадарскае, і цярплівасць, і веды. А то, думае, трактар „кулковы" яму заарэ, ён укіне мяшок штучнага ўгнаення, і парасце яму жыта, бы той лес. А ён толькі ручкамі пацірае. А на падатак мусіць зарабіць на фабрыцы ці ў лесе, бо тое, што вырасце яму ў полі ці ў хляве, сам з'есць, а дзяржаве нічога не прадасць. Сынок вырвецца з гэтых хлеўчыкаў у мястовы блок, бо чаго тут веквечна анучы нюхаць і на бацькаву беднату ўзірацца; папрацуе 8 гадзін, купіць у краме хлеба, малака ды мяса. А вазьмі ўсіх гэтых „мястовых" пракармі!

От, скінуў бы Бог гадоў мне з трыццаць з плячэй! Навучылася б я больш, свету больш пабачыла б, зажыла б! Жывінку люблю — нагадавала б каровак, цялят. Пабачылі б усе, як я гаспадару, не нагледзеліся б. Так я часам скажу, нібыта жартам, якому маладшаму суседу — то ён возьме ды рагоча. „А на што ты, — кажа, — грошы аддавала б? Паняй, пэўна, зрабілася б і ў Беластоку зажыла б за гэтыя кароўкі!" От, паняцце! То ж не ўсё адразу трэба выдаць. За грошы можна купіць цялят, і паправіць што, і ўсё і ўсё лепш і лепш...

Калі мы вярнуліся з бежанства, а ехалі паўгода, ой, як есці хацелася. Я ўсё шнырыла, плакала, есці шукала, і горы мяса мне сніліся, і я ўва сне ўсё ела і ела, жавала рог падушкі. І пас-

(Працяг на стар. 6)

МОЛАДЗІ-ПРАСТОР ДЛЯ ДЗЕЙНАСЦІ

(Працяг са стар. 1)

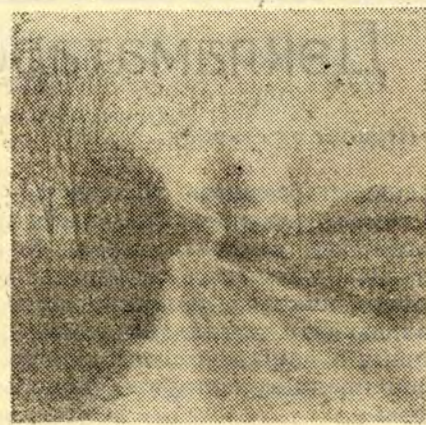
скажам у Беластоку, ці ў Варшаве або ў Гданьску таксама шмат моладзі. Выдатную актыўнасць на беларускай ніве праяўляюць студэнты, перш за ўсё ў Беластоку і ў Варшаве. „У Варшаве і Беластоку, — гаварыў сакратар В. Луба, — дзейнічаюць Рады культуры студэнтаў беларускай нацыянальнасці пры Згуртаванні польскіх студэнтаў. Найбольш папулярная форма іх грамадскай актыўнасці — гэта маладзёжныя турыстычна-краязнаўчыя рэйды па Беласточчыне. У гэтым годзе, для прыкладу, яны наладзілі наступныя рэйды: „Падарожжа", „Развітанне" і „Бацькаўшчына". Студэнты таксама арганізавалі ўрачыстыя „атрасіны" для першакурснікаў у Варшаве і Беластоку. Выдаецца часопіс беларускіх студэнтаў „Сустрэчы" і студэнцкая старонка „Прысутнасць" у „Ніве"...".

Усе гэтыя культурна-грамадскія мерапрыемствы былі напоўнены студэнтамі беларускім зместам і адгукнуліся шырокім рэхам у студэнцкім асяроддзі. У Беластоку, для прыкладу, цяжка было атрымаць запрашэнне на беларускія „атрасіны", якія праходзілі ў Клубе будаўнікоў, такой яны цешыліся папулярнасцю.

Поспех, вядома, цешыць. І ў час пленума арганізатарам гэтых поспехаў была выказана падзяка і пашана. Аднак... „Не ва ўсіх гуртках БГКТ, — адзначаў дакладчык, — вядзецца праца з моладдзю, а формы дзейнасці не заўсёды цікавяць маладое пакаленне... Трэба вярнуцца да добрай традыцыі супрацоўніцтва з гурткамі і праўленнямі такіх маладзёжных арганізацый як Саюз вясковай моладзі і Саюз сацыялістычнай польскай моладзі..., трэба таксама трапіць нашым гурткам на фабрыкі і прадпрыемствы, дзе працуюць беларускія хлопцы і дзяўчаты..."

Трэба шмат яшчэ чаго. Аб гэтых патрэбах якраз і гаварылі ўдзельнікі гэтага, так сказаць, „маладзёжнага" пленума ГП БГКТ. Спісак дыскутантаў адкрыў Іван Стрышко з Беластока. Ён патрабаваў увядзення на Беласточчыне двухмоўных надпісаў. Тады маладое і наймалодшае пакаленне беларусаў у Польшчы наяўна пабачыць, што шануюць яго родную мову. Гэтым напрамкам кіраваліся таксама і некаторыя іншыя ўдзельнікі пленума. Аляксандр Лаўрыновіч, для прыкладу, з Гайнаўкі, старшыня Гайнаўскага гміннага аддзела БГКТ, хацеў бы бачыць у Гайнаўцы хаця б адну назву вуліцы з імем выдатнага прадстаўніка беларускага народа, скажам, Янкі Купалы або Якуба Коласа, ці Браніслава Тарашкевіча...

Спрэчкі ў час пленума моцна зацягнуліся. У іх яшчэ прынялі ўдзел (па чарзе голасу): Сакрат Яновіч, Янка Мордань, Ян Хіліманюк, Хведар Галёнка, Міра-

СЁННЯ І ЗАЎТРА

ВЯСКОВАЙ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

З чым уваходзіць у другі год пяцігоддзя 1986-1990 г.г. і ў якім кірунку будзе развівацца ў наступных чатырох гадах беластоцкая сельская гаспадарка? Пленум Ваяводскага камітэта ПАРП 6 снежня мінулага года падкрэсліў, што за мінулыя тры гады на Беласточчыне выдатна ўзрасла сельскагаспадарчая прадукцыя — павялічылася яна на 12 працэнтаў, у тым аж на 19 прац. таварная прадукцыя, якую сяляне прадалі дзяржаве. Заслуга ў гэтым індывідуальных гаспадароў і гаспадыняў, работнікаў ПГРаў і кааператыўных гаспадарак, механізатараў, сельскагаспадарчай службы. Але нас у краіне становіцца ўсё болей ды і экспарт у іншыя краіны неабходна павялічыць. Таму прадбачваецца ў гадах 1986-90 пабольшыць сельскагаспадарчую прадукцыю на 3,9 прац., у тым у раслінаводстве на 4,3 прац., а ў жывёлагадоўлі на 3,5 прац. Неабходна таксама, каб дагэтуляшняя таварная прадукцыя ўзрасла на 6,8 прац. Хоць працэнты, здаецца, малыя, але заданні, аказваецца, вялікія, бо пры цяперашнім сярэднім умалоце на Беласточчыне 20-25 цэнтнераў з гектара тыя ж 4,3 прац. абазначаюць павелічэнне ўмалоту збожжа на 1 цэнтнер з гектара, а кожнаму селяніну вядома, што гэта нялёгка. Трэба шукаць розных лепшых, выдайнейшых спосабаў гаспадарання ды паспяваць за перадавымі. А розніца ва ўмалотах з гектара ў нас аграмадная! У той час, калі большасць сялян з Гарадоцкай ці Мельніцкай гмінаў намалочваюць па 12-15 ц/га, то іхнія суседзі, сяляне Станіслаў Нядбала з Драгічынскай гміны ў 1986 г. сабраў у сярэднім аж па 71 ц/га збожжа, а Іван Граматовіч з Чыжоўскай гміны намалаціў па больш за 50 ц/га. Нават улічыўшы зусім іншую ўраджайнасць зямлі III і VI класаў, то і гэтым нельга вытлумачыць такую аграмадную розніцу. Вынікае, што значная колькасць нашых сялян блага гаспадарыць. Значыць, трэба мацней клапаціцца пра належны догляд зямлі і выкарыстанне для сельскагаспадарчай прадукцыі кожнага, нават самага малога ці запушчанага яе кавалачка.

Праўда, сельская гаспадарка мае аграмадныя патрэбы, нястачы, занядбанні: дагэтуль у Беластоцкім ваяводстве меліравана крыху больш паловы з амаль 300 тысяч гектараў, якія неабходна меліяраваць; аж у адной з трох вёсак адчуваецца нястача вады, а водаправод мае толькі адна з шасці гаспадарак; усяго да адной з трох гаспадарак даведзена сілавая электраэнергія; у нас замала дарог з цвёрдай паверхняй і шмат чаго іншага, між іншым, таксама замала прадпрыемстваў, якія перапрацоўвалі б ці захоўвалі б сельскагаспадарчую прадукцыю: збожжа, гародніну, садавіну, мяса, масла і г.д.

І высілкі нашай гаспадаркі будуць засяроджвацца перш за ўсё на задавальненне гэтых патрэб і ліквідаванне занядбанняў. Плануецца за бягучую пяцігодку, між іншым, меліяраваць 31 тысячу гектараў (у тым 18 тыс. га ворыва); пракласці 20 водаправодаў (463 кіламетры труб), даводзячы ваду да больш за 8 тысяч гаспадарак; нанава электрыфікаваць, даводзячы сілавую энергію, да больш за 9 тыс. гаспадарак; рэгуляваць 205 км рэк і каналаў. Землямерныя службы будуць больш інтэнсіўна праводзіць камасацыю і абмен зямлі. Больш грашовых сродкаў пойдзе на рэкультывацыю запушчаных або пакінутых зямель. Будуць больш патрабавальнымі агляд і кантроль гаспадарання зямлёй у кожнай гаспадарцы, каб не дапускаць да марнатраўства зямлі. Там, дзе няма ахвочых індывідуальных гаспадароў, будуць засноўвацца новыя ПГРы, хоць кошты пры гэтым аграмадныя. Бо кожны кавалачак зямлі мусіць даваць прадукцыю — з яе ўсе мы кормімся.

Каб не вазіцца па Польшчы з садавінай ды гароднінай з Беласточчыны паўстане ў Ігнатках пад Беластокам фабрыка па перапрацоўцы садавіны, прадпрыемствы перапрацоўкі бульбы ў Саколцы і Васількове, захавальні гародніны і садавіны ў Дабжыневе, Каменным Двары і Сольнічках.

У жывёлагадоўлі важна не толькі павялічыць колькасць быдла, свіней, авечак на 7 працэнтаў (значыць, да кожнага дзесятка гэтых жывёлін мусіць дабавіцца яшчэ адна штука), але і паляпшаць іх якасці: малочнасць, убойную вартасць, збор воўны і г.д. Нашыя гаспадары павінны больш клапаціцца пра павышэнне пародзістасці жывёлы, набываць усё лепшае і пазбывацца горшага, увесь час трэба рабіць захады пра павелічэнне колькасці разнастайных кармоў, асабліва зялёнай пашы, квашанкі. Палепшыцца ветэрынарная абслуга — плануецца пабудаваць 7 новых ветэрынарных лячэбніц. Каб былі меншыя страты ў транспарце і гатовай прадукцыі, паўстануць новыя малачарні ў Саколцы і Беластоку, халадзільны склад масла ў Беластоку (на 1500 тон), мясныя камбінаты і бойні ў Беластоку, Лапах і Саколцы.

Вясковае насельніцтва, калі яно мае карміць краіну, дык мусіць і жыць не горш, чым гарадское. Таму прадбачваецца пабудову новых крамаў у вёсках (19 аб'ектаў), адкрыццё пунктаў розных паслуг, пабудо-

(Працяг на стар. 6)

слаў Пякарскі (студэнт), Мікола Гайдук, Аляксандр Баршчэўскі, Аляксандр Іванюк, Ніна Цыванюк, Мікалай Бушко, Валянцін Пісанка, Багдан Сіманенка (студэнт), Валянціна Ласкевіч, Марак (вучань Бельскага ліцэя, які не захацеў назваць свайго прозвішча, але сказаў пра моладзь, што яна не так ужо і горнецца да беларускай нацыянальнай дзейнасці). „Моладзь не такая залатая, як тут пра яе гавораць", — сцвердзіў гэты юнак. Далей голасу ў спрэчках папрасілі: Віктар Швед, Юрка Жамойцін, Аляксандр Бароўскі і я таксама штосьці ад сябе дакінуў. Як лёгка палічыць, было нас разам звыш 20 дыскутантаў. Няма тады магчымасці, каб хаця найкарацей перадаць нашы думкі і меркаванні. За выказваннямі ўдзельнікаў пленума пільна сачыла камісія прапаноў у складзе 13 асоб пад старшынствам Міколы Гайдука. Гэтая камісія Галоўнаму праўленню прапанува, між іншым, заняцца наступнымі пытаннямі:

— пашырыць састаў Прэзідыума ГП БГКТ двума прадстаўнікамі маладзёжных асяроддзяў;

— наладзіць маладзёжную секцыю ў рамках БГКТ;

— пастаянна падтрымліваць усялякія станоўчыя намаганні моладзі ў галіне беларускай нацыянальнай дзейнасці;

— уводзіць болей сучасныя формы працы з моладдзю;

— садзейнічаць развіццю літаратурнага руху сярод моладзі;

— выдаваць спеўнікі і рэпертуарныя матэрыялы з мэтай дапамогі ў культурнай дзейнасці моладзі;

— дапамагаць у засноўванні і працы калектываў мастацкай самадзейнасці, перш за ўсё такога тыпу, як „Дубіны" або „Звон";

— наладжваць супрацоўніцтва з маладзёжнымі арганізацыямі і іх установамі;

— успамагаць імкненні маладых людзей да азнаямлення з гісторыяй уласнага народа, да засваення беларускай мовы;

— дамагацца, каб элементы гісторыі Беларусі апынуліся ў праграме навучання ўсіх тыпаў і ўзроўняў школ на Беласточчыне;

— усебакова ўспамагаць турыстычна-краязнаўчыя рэйды студэнтаў па Беласточчыне;

— наладжваць экскурсіі нашай моладзі ў БССР;

— болей шырока пісаць пра моладзь і яе справы ў „Ніве" і „Беларускіх календарах";

— заахвочваць тэлебачанне і прэсу, каб цікавіліся беларускай нацыянальнай меншасцю ў Польшчы, яе культурай і праблемамі;

— наладжваць узаемныя сустрэчы моладзі з розных прафесіянальных і сацыяльных асяроддзяў;

— называць вуліцы ў гарадах і пасёлках Беласточчыны таксама і імёнамі выдатных беларусаў;

— намагацца, каб больш маладых людзей уступіла ў рады БГКТ.

Віктар Рудчык

ЦЯЖКА БЫЦЬ ДОБРЫМ

Пясчугаю ад Казлоў я даехаў да Райкаў. Гэтая мясцовасць надта невялікая, усяго з дзевяці гаспадарак, але ёсць тут святліца, самі людзі даглядаюць яе, дах перакрылі, атынкавалі, памалявалі. Бельская гміна дала ім сваё слова, што паставіць у гэтай святліцы электрычныя печкі, але, відаць, няхутка гэта будзе, бо і да печак тых не даступіцца ў гандлі, і ў галаве начальніка гміны большыя беды вірують, чым печкі малым Райкам... Аднак, райкаўскія людзі павінны час ад часу прыпамінаць гміне яе слова, зіма ўжо ж лезе ў вочы. Столькі зрабілі тутэйшыя для ўпарадкавання святліцы, а вось з пабітым акном у ёй не даюць рады, шкляра на месцы няма, трэба ў Бельск за шыбаю валачыся, нікому не хочацца, бо шыба гэта далікатны тавар, дык пакуль што анучамі і паперамі заткнулі тое няшчаснае акно.

Пясчугу тую да Казлоў хочуць на дарогу добрую перарабіць самі, сваімі сіламі, каб толькі начальнік гміны машыну адпаведную дэлегаваў сюды (ад Казлоў далей дарога ніштаватая сабе, жвіроўка гладкая). Такая вось просьба райкаўцаў да начальства: вясна прыйдзе, Вялікдзень, і па свяце, поле абрабіўшы, можна было б тую дарогу ў Казлы і зрабіць, паўкіламетра яе ўсяго было б.

У Райках выдатны чалавек і гаспадар — Валянцін Семянюк. Мы яго ведаем таксама і як карэспандэнта „Нівы". Ён — культурны беларус. У яго восем гектараў зямлі. У мінулым годзе прадаў дзяржаве аж дваццаць кормнікаў, добрых вепрукоў, і тры штукі маладога ялоўніку (ялоўкі тыя пайшлі ў высокі клас). Лугі свае абгарадзіў Семянюк так званым „электрычным пастухом", але мае ён бяду з гэтым „пастухом", новых батарэяў да яго няма дзе набыць, як ні стараўся і куды толькі не ездзіў ён за імі (і ў „Ніву" пра іх пісаў, то адказалі яму „ўжэнднікі", што з батарэямі агульная бяда, але яму, Семянюку, пастараюцца дапамагчы яны, як бы з ласкі якое). Пра тое, як адносяцца да тых, хто хлеб робіць, найлепей сведчыць яшчэ адна прыгода, якую перажыў наш Валянцін Семянюк: задумаў ён сіласу нарыхтаваць. Дзеля таго адпаведная машына патрэбна, і ён паехаў за ёю ў бельскі СКР, да Лёніка Іваноўскага, шэфа. Іваноўскі сказаў: даведайся ў панядзелак. Семянюк і даведаўся ў панядзелак, так, як Іваноўскі сказаў. А Іваноўскі на гэты раз так кажа: пазвані мне пасля абеду, бо гэтую машыну канчаюць рамантаваць. Семянюк пазваніў пасля абеду. Заўтра будзе яна ў цябе, чакай і рыхтуй зеляніну на сілас, было яму сказана. Семянюк ад тае радасці наказаў швагру свайму, каб прыйшоў дапамагчы, і сын звольніўся на аўторак з работы, і выглядалі тае машыны, ці не едзе, цэлы дзень так прасядзелі, і толькі пад вечар пачулі бразгат: едзе, зараза! Прыехала тая ма-

(Працяг на стар. 7)

(Працяг са стар. 4)

насць, дурнота хапае яго ў свае кіпцюры з якіх ужо надта цяжка вырвацца.

Той чалавек, які цураецца роднай мовы, а на словы прывітання „добры дзень“ паварочвае галаву ў бок ад цябе, дык такога чалавека напэўна прамуршыла навылет дурнота. У прыклад таго хачу расказаць тут кароткую павучальную гісторыю.

У пазамінулы год еду я гэта роварам са сваёй паштальёнскай сумкай на гарбе, у якой „Нівы“ нашай поўна аж пад завязку, так што нават загаловак газеты відаць з яе ўжо здалёку. Затрымаўся я каля траіх начальнікаў, што якраз стаялі каля будынка гміны і пра нешта сваё, начальніцкае, разважалі сабе яны. Двух з іх гэта нашы тутэйшыя паночкі, а трэці з іх — нейкі даволі незнаёмы мне, можа і з Беластока прыбронтаўся сюды, у нашу вёску, бо машына-легкавушка побач стаяла з беластоцкай нумарацыяй. Я сказаў ім „добры дзень“, але ніводзін з іх і вухам не павёў на гэта маё прывітанне, і яны мяне так як быццам і не бачылі, усё роўна што ў даўніну пану шляхціцу мужык не быў чалавекам, толькі быдлам, якое разумее чалавечую мову... Я нічога ім не сказаў, прамаўчаў, бо і што такім скажаш (?). А яны, гэтыя паночкі-начальнічкі, напэўна лічаць сябе культурнымі вельмі і яшчэ інтэлігентнымі.

Культурны і разумны чалавек проста не можа не шанаваць свайго ўсяго роднага, а тым болей затойвацца: хто ён і адкуль ён. Падумалася мне і такое: каб не той трэці, чужы, дык, можа, тыя двух яшчэ і аблаялі б мяне за тое, што я прывітаў іх на роднай мове... З дурнымі ўсё можа быць.

М. Панфілюк

(Працяг са стар. 4)

ля столькі год адгрызаліся мы ад беднаты. І цяпер, пане, мог бы чалавек зажыць. Усё ёсць. Ну, не гавару аба мне, старой. Мяне гэтыя казённыя грошы не раз пякуць, калі бачу, як суседзі купляюць у краме хлеб, а пасля сухі свінням кідаюць. Я тут так скажу, што, ну выключыце магнітафон... Народ цяпер як бяззубы і без кіпцюроў. Гэта так збыткі перавярнулі свет. Не ясі чорнага хлеба, не гаворыш разумнага, не дзярэшся са злом — і зубоў няма ад гэтай ленасці. Ды і нашто такія ногці чалавеку? У каня рабочага — капыта, у ката — кіпцюры, а ногаць чалавеку толькі расце, толькі яго абрэзвай. Сам не ведае чалавек, нашто яму такі пазур. Мусіць, каб толькі ў носе калупаць з нуды.

Міра Лукша

(Працяг са стар. 5)

СЁННЯ І ЗАЎТРА

ву 5 новых пякарняў у малых мястэчках, каб у вёску трапляў свежы хлеб. Прыбудзе вёсцы тэлефонаў (5 тысяч нумароў), будуць пабудаваны тэлефонныя цэнтралі ў Гарадку, Міхалове, Орлі, Нурцы-станцыі, Заблудаве, Суражы, Драгічыне, Дуброве, Бранску, Сідры. Паўстануць у вёсках новыя школы — агулам каля 100 класаў. Павялічыцца колькасць месц у кіно (новыя аб'екты ў Белавежы, Чорнай Беластоцкай, Новым Двары, Дзядковіцах). Але гэтага і так будзе мала, бо цяпер усё больш расце ўдзел жыхароў вёскі ў культурна-асветным руху.

Мікола Гайдук

Дэкламатарскі марафон

(Працяг са стар. 3)

васцю, стараннасцю падрыхтоўкі. Гэты дэкламатарскі марафон пацвердзіў агульны высокі ўзровень навучання беларускай мовы ў школах. Конкурс яшчэ раз паказаў, як аддана, самаахвярна, з вялікім сэрцам вядуць свой прадмет настаўнікі роднай мовы.

Добра сёлета былі арганізаваны і раённыя агляды (асабліва пастараўся Інспектарат асветы ў Кляшчэлях). Ды і на цэнтральным аглядзе, хоць у пазычанай зале не надта прытульна, дзеці ўпершыню ў гісторыі конкурсаў атрымалі цёплы абед, што аказалася шчаслівай прадбачлівасцю, бо конкурс працягваўся амаль цэлы дзень.

З недаглядаў у сёлетнім конкурсе хацелася б назваць нятрапнасць выбару месца на раённыя эліміняцыі беластоцкай групы, якія адбыліся чамусьці ў Гайнаўцы. Многія дзеці з далёкіх вёсак, як Зубры ці Астравок, вымушаны былі выязджаць вельмі рана, каб праз Беласток трапіць з перасадкай у Гайнаўку.

Перад намі наступныя конкурсы — тэатральных калектываў і песні. Спадзяёмся, што будуць яны яшчэ лепшыя.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

(Працяг са стар. 3)

КРЫНІЦЫ

Сегеня і Уладзіміра Мялешку (усе родам з-пад Гарадка — М.Г.). Каля дваццаці таварышаў з розных камер, пабітых, аблітых вадой, пакусаных сабакамі, увапхнулі ў карцэр. Карцэр залілі вадой і брудам з нужніка... Моцна пабітых і амаль непрытомных мацнейшыя таварышы падтрымлівалі на руках, каб не патапіліся ў брудзе...“

Такімі былі хвалёныя даваенныя дэмакратыя, справядлівасць, гуманізм.

У гады вайны былыя члены КПЗБ і Грамады склалі аснову антыфашысцкага і партызанскага руху, а з першых дзён вызвалення яны сталі ахвярнымі будаўнікамі і абаронцамі народнай улады на Беласточчыне і ў іншых рэгіёнах краіны. Многія з іх затым актыўна ўдзельнічалі ў стварэнні БГКТ і доўгія гады былі ахвярнымі яго актывістамі, як Якуб Базылюк, Яфім Гіжэўскі і Аляксей Асіпюк з Бельска, Лідзія Бялецкая з Беластока, Андрэй Міхноўскі з Мілейчыц і шэраг іншых.

Усе яны, як трапна заўважылі складальнікі зборніка, былі „камуністамі з перадавой лініі, якія дзейнічалі далёка ад цэнтра, а нават акружных партыйных органаў, стваральнікамі партыі ў глыбінцы, якія служылі ідэі камунізму, дзеячамі, на якіх сыпаліся здзекі і катаванні дзяржаўнага апарата“. З кожнага радка ўспамінаў відаць, што яны выбралі гэты шлях свядома самі. З горда ўзнятай галавой пераносілі здзекі і катаванні, ішлі на доўгія гады ў турму ў імя лепшай будучыні. Таму і чытаюцца гэтыя радкі, запісаныя крывёй і потам, з асаблівым пачуццём удзячнасці і пашаны для тых, хто іх пісаў. Нічога, што рэдка каторы з іх валодаў даравітым пяром, і з-за асабістай скромнасці яны пісалі перш за ўсё пра ахвярную дзейнасць сваіх таварышаў і рэдка згадвалі пра сябе. Аднак скрозь лаканічныя і простыя радкі відаць незвычайныя якасці гэтых людзей, іхняя вытрымка, прага знішчыць грамадскую несправядлівасць, жаданне ахвяраваць сябе дзеля перамогі сацыялізму.

Дзеячы КПЗБ і Грамады, удзельнікі славутых падзей у Старым Беразове каля Гайнаўкі 5 снежня 1926 года. (Злева, у першым радзе) Якуб Базылюк з Залешан каля Кляшчэляў; невядомы дзеяч з Райска; Фёдар Чарняўскі з Міклашоў каля Орлі; (у другім радзе) Рыгор Юшчук і Сцяпан Башун з Крывой каля Орлі, Мікалай Стэльмашук з Орлі.

М. Гайдук
Фота з архіву

*) *Źródła do dziejów ruchu komunistycznego na Białostocczyźnie w latach 1918—1938.* Opracowanie Zbigniew Jerzy Hirsz i Józef Kowalczyk, Białystok 1986. s. 326.

*

На старажоўню крынскую выехаў Скроўба ўрослымі гушчэчаю алешнікавай логамі Крынкі плыцезнае, паболей ускраямі пагорыстымі бору. Ён чуваў стукат дрывасечкі, недзе ал сяла Служкі. Яму нельга совацца на відавок людскі. Накіраваўся ў гушчавіны, што ў бок баяр путных Уснарішчыны, каб шляху шырознага цераз Калодзежнае ды ў Гарадок не перабягаць або ў полі Вострава не выявіцца. крый Божа і Пяруне магутнейшы! Пастаяў ён быў трохі, з Ветрагоніка ўпрэлага злезшы, і на вышку па-над Крынкамі глядзеў, на якой шчытнік з дзідаю цікаваў тырчма; на полудзень бралася ўжо, з дымнікаў хаціваў, што на прызамчы, стравою пахацела ды печанню. Вароты цвердзі расчыніліся, і гайню татараў выпусцілі з іх, няйначай з Белагорцаў або жа Цюймічаў ці бо Ліпкаў, якія пры Вітаўце там пасаджаны, на пустэчы прыкардоннае, між Іслаччу і Лідзянкаю рэчкамі.

Скроўбу есці скручвала, гарачага паспытаць. Ён згадваў, што рыскуны, не ў адной бядзе бывалыя, прыгаворвалі: няма дыму без агню, а дзе агонь, тамака і чалавеча ёсць. „Пацярпі жа, кіндзюк мой, будзе табе агнішча і ежа, як да багнішчаў дзеразінскіх адно даеду, дзе калі каго і напаткаю, дык хіба што недабойка ятвяжскага ці то — не дапусці да таго, Пяруне! — зграю збродную, пажыткаў у пошуках“.

Ветрагонік, толкам згаладнелы, на мяшок тугі з аброкам касіўся; рыскун гэта за сядлом, вось, прытарочыў. Адкуль яму, коніку загнанаму, ведаць і пра тое, каб натрусу якога не пакідаць пасля, слядоў гэткіх здрадных. Грудзі боязь схаладзіла Скроўбу ад прыкмецiны дрэннае, што вось аб'явілася: над палянамі астраўскімі, паміж бярэзнікамі, во, магільнік кружыць! Мерцвячыну мо — арол рэдкі, што налётамі з Палесся заяўляецца, — узмеціў? „Трэ чакаць усякага: татары не без дай прычыны ў замчык крынкаўскі заязджалі. Зноўку сумятня, а як жа бы не так, у гэтыя землі прыбілася. — Разважаў ён, праныраючы ў мясцінкі пад'ялінавыя незавейныя, бы ў схоўні ўсё роўна. — Слугі намеснікавы, відаць, ад службаў лістоўных весці ўзялі несуцешлівыя... Або і горш! Ну, без шпегуноў у ліхоцце цяперашняе валадарам ніяк не абыйсціся; жарты, нарокі пабеглі з Гародні на самую Белую Русь, і да мяне, у Яновічы, збочыў нехта з іх, хоць у Віцебску, і далей жа, у Полацку, гаспадар сагнаны, Свідрыгайла, уставы свае ўсё наводзіў, сілу збіраючы з падтрымкаю маскоўскаю, процi Вільні, Трокаў зрушыцца, і Гародні той жа з Нэвагарадкам, у Чорную Русь пайсці з палкамі, і аж да Падляшша дабрацца“.

Скроўбу здогады ўпыніў тупат спадцішны долам; лугавінаю закусцелаю ватажка коннікаў пагойсала. Не страж польная ані татары-ліпкі тыя паімкнулі так, на Сакалду болей. Ой, акольнічыне крынкаўскай блага, адбываецца небяспечнае тут ад захаду!

— Ветрагонік, ляж! — шап-

БЕЛАВЕЖСКІЯ ЗІМЫ

Розныя бываюць зімы ў Белавежы. Часам так надакучаць снегам і марозам, што надыход вясны людзі прымаюць, як нейкі паратунак. А іншы раз зіма больш падобная на познюю восень. Якая будзе зіма 1986/87? Прагнозу рабіць не будзем. Пачакаем да вясны. Затое прыпомнім, якія былі зімы раней.

За апошнія 20 год, паводле дадзеных белавежскай метэаралагічнай станцыі ІМГВ, найбольшы мароз быў 1 лютага 1970 г., бо аж — 33,9°С. Рэкорд зімы 1971/72: — 33,0°С (15 студзеня), зімы 1967/68: — 31,9°С (14 студзеня). Найлягчэйшай, безумоўна, была зіма 1974/75, найбольшы мароз быў 9 лютага, бо аж... —12°С. Не надта марозіла таксама зімой 1973/74 (найбольшы мароз, — 15,4°С, выступіў 11 студзеня), узімку 1972/73 (—15,6°С — 25 студзеня), у зіму 1982/83 (—16,1°С — 22 лютага).

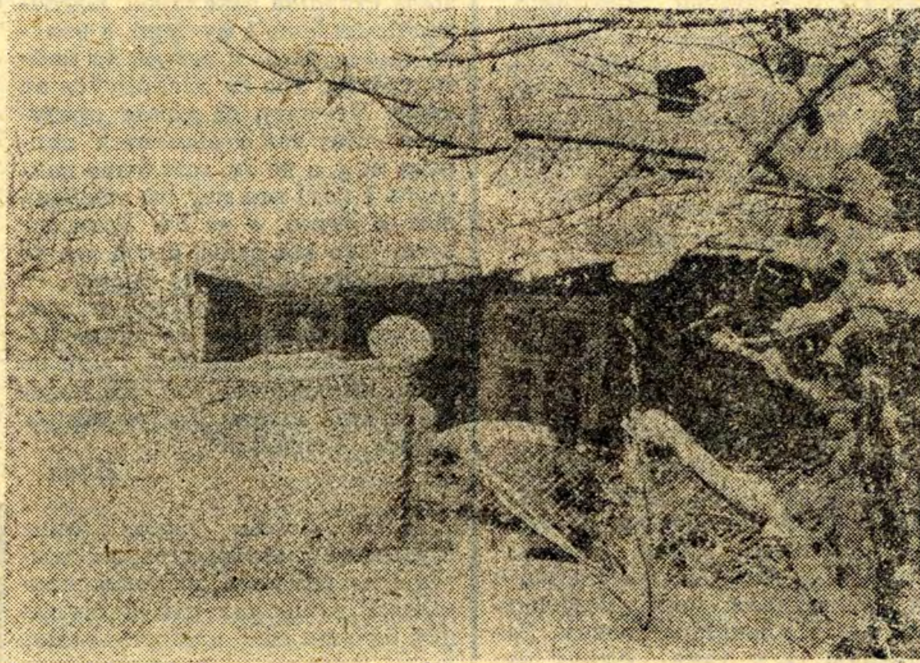
Як паказваюць запісы, найбольшыя марозы выступаюць у Белавежы ў студзені і ў лютым, але часам здараюцца і ў сакавіку. Вось, напрыклад, рэкорд зімы 1970/71 (—22,9°С) наступіў 5 сакавіка, а рэкорд зімы 1979/80 (—22,0°С) нават 21 сакавіка.

Найтаўшчэйшае снежнае покрыва было зімой 1969/70 — аж 95 см. Шмат таксама снегу нападала ў зімы: 1978/79 (70 см), 1977/78 (59 см), 1985/86 (57 см). Бываюць аднак і бясснежныя зімы. Напрыклад, зімой 1972/73 зусім не сфармавалася снежнае покрыва. Былі толькі снежныя пласты (максімальнай таўшчыні — 12 см), якія пратрымаліся з перапынкамі да 12 сакавіка. У зіму 1974/75 трывалае снежнае покрыва (максімальная таўшчыня — 6 см) пратрымалася ўсяго... 4 дні (16-19 лютага). Найдаўжэй снежнае покрыва ляжала зімой 1969/70 — цэлых 127 дзён (з 1 снежня па 6 красавіка). Доўгая была таксама зіма 1967/68 — снег праляжаў 104 дні. На адзін дзень менш ляжаў снег у наступную зіму 1968/69 (з 19 снежня па 31 сакавіка).

У сярэднім за апошнія дваццаць адну зіму (1965/66-1985/86) трывалае снежнае покрыва ляжала звыш 70 дзён. Найхутчэй яно сфарміравалася зімой (а бадай восенню) 1965/66 — ужо 13 лістапада, найпазней сышло зімой 1969/70 — аж 6 красавіка (значыць, ужо вясной).

Пётр Байко

Фота Артура Дамашэвіча

БЕЛАРУСІКІ

1977

Historyja Belaruskaj SSR u piaci tamach. T. 4—5. Mińsk 1975. Rec. Kosman Marceli, „Kwartalnik Historyczny" 1977, nr 1, s. 228—231.

Grickiewicz Anatolij, Czastnowladielczeskije goroda Bielorussii w XVI—XVIII w.w., Mińsk 1975. Rec. Sielicki Franciszek, „Acta Uniwersitatis Wratislaviensis nr 331. Slavica Vratislaviensia" 1977, t. 12, s. 162—164; Wyrobisz Andrzej, „Przegląd Historyczny" 1977, z. 2, s. 392—396.

Guldon Zenon, Eksport żelaza świętokrzyskiego na Litwę i Białoruś na przełomie XVI i XVII w. „Rocznik Świętokrzyski" t. 6:1977, s. 11—20, tabl.

Jasińska-Socha Teresa: Jeszcze o starobiałoruskim gen. sg. sudja. „Slavia Orientalis" 1977, nr 2, s. 235—236.

Jelonek Adam, O niektórych problemach struktury płci i wieku ludności Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej. „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego nr 480. Prace Geograficzne", 1977 s. 44 s. 105—111, rys. tabl. wykr.

Katalog bieloruskich izdanij kiriłłowskogo szrifta XVI—XVII ww. Wyp. 1—2, Leningrad 1973. Rec. Bułhak Henryk, „Rocznik Biblioteki Narodowej" t. 12/13: 1976/1977 s. 415—420.

Kopysskij Zinowij, Socjalno-politiczeskoje razwitie gorodow Biełorussii w XVI — pierwoj połowinie XVII w., Mińsk 1975. Rec. Topolska Barbara, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych", t. 38, 1977, s. 194—196; Wyrobisz Andrzej, „Przegląd Historyczny" 1977, z. 2, s. 392—396.

Krutalewicz Wadim, Rożdienije Biełorusskoj Sowietskoj Riespubliki. Mińsk 1975. Rec. Deruga Aleksy, „Z Pola Walki", 1977, nr 3, s. 255—258.

Mikratapanimija Bielarusi, Mińsk 1974. Rec. Strutyński Janusz, „Onomastica", R. 22, 1977, s. 285—288.

Tomaszewski Jerzy, Sąsiad mało znany. (Białoruś). „Polityka", 1977, nr 27, s. 11.

Р.С.

нуў ён верхавому ў вуха, які, вывучаны гэтаму цярпліва, спачатку панюхаў чагосьці перад сабою, на зад асеў і паваліўся на бок.

— Малайчына ты, — паляпаў яго па шыі, паказытаў яму за пашчэнкаю.

І ўсё вачэй не зводзіў рыскун з галіноўя, за якім шапкі лісіныя ўводдаль паскоквалі, плечы з лукамі і з калчанамі знізу. „Паспрабую я за імі ўслед падацца. Нячыстае прадчуваецца яксьці, бо чаму яны абралі сабе глушмань пушчанскую дзеля пераходу ў раннепомрачнасць зімавезную, і калі хмары завалокаю вісяць, снегападдзе прадвяшчаючы? — прашэптваў ён ледзь дасльшна. — Языка ад іх звалачы знагодзіцца, тады і ўведаю, хто ды чаго прыпёрся, ага, сюды. Скроўба не з тых, што паражняком вяртаюцца..."

Ён, без скупечы зараз, задаў Ветрагоніку аўса; мацаты яму хай прыбудзе. А і сам паеў, без печаніны жарнае. Асцеражнейства ёсць закон рыскуна; ворага не шкадуе яго, ды і свае выракуцца такога ўваліліы, калі што.

Пагоду наносіла зменлівую, завіруха ўзнімалася, у якую толькі і ўцякаць удана перад пагоняю. І яму, Скроўбу, таксама, на выпадак чаго благога. Значыць, за невядомцамі паспяшаць мусіць ён не адкладваючы, хоць і не надта настойліва, каб з гарачага не напароцца на іх хітрэчу нейкую. Ды і падумаць пра тое, што начлегам пастануць яны ў старалессі цішным пэўна, дзе і цяплечы тае крыху і звяр'я ўстрашнага меней. Мазаўшанамі акажуцца — не дальш, як на гоні Скроўба зможа надыйсці да стойла іхняга. Ветрагоніка расцугленага ў лагчыну адвёўшы, каб не знюхалі яго, а сам падслухаць гаману іхнюю. Раз'ятраныя яздою безагляднаю, шмат аб чым разгаворацца тыя між сабою жа ў адлежванне перадышнае, як гэта зазвычайна.

Удача не пакідала Скроўбу, але ж дабіваўся ён яе, рук не пакладаючы. Уследак ездакоў рухаўся маячліва, апазнаючы, дзе спех быў у іх жа, а дзе і спавольна прабіраліся яны паўз накурганішчы стромныя, або ў цяснінах паміж буралмінамі; да ночы зусім. Урэшце ж і таптаніны капытныя натоўпістыя паказаліся сюд-тут ды і адбегі звілістыя ў астаронне водшыбнае дзеля розглядаў, відавочна, за прытулішчамі ў купах дрэўя, каб злегчы ад стомы. Яно так і было; ватажнікі таямнічыя часам тым, вось, на Лысай гары, за вывараценем сабе ўгняздзіліся, неасцярожна нічога трывогліваага не прызаўважыўшы. Рыскун гэта з пабліскаў дальнечных ад касцёрыка ўспалымнелага між імі своечасова ўстанавіў быў; у пушчы, як ад цуду якога, расвятлялася. „Бясстрашша ўступіла ў іх, — адзначыў сабе Скроўба. — Цяперака і хапаць каторага вазьмуся, калі дзе хто адлучыцца адзін. Жа ж каб звяруга з прыблуду поначнага не начаўпла перапуду! Усенькі тагды сапсуе. Каб не ваўкі хоць!" — Абломец сухара пагрызваў ён, бобу ў рот падсыпаў. Ветрагонік жа, ад няма чаго рабіць стоячы, траву напаўзялёную з-пад змярзліны выдзіраў сабе, бо па Ласіным падбагонніку са здраямі прыступіліся, ён і чалавек з сядла, пра якога хтосьці мог бы казаць, што ў яго шчасця больш ёсць, чымсьці розуму.

Скроўбу пашчасціла. Падпаў пад ягоныя кулакі дзяцюк мала бароды, амаль жа хлопчык, яко-

(Працяг на стар. 8)

(Працяг са стар. 5)

ЦЯЖКА БЫЦЬ ДОБРЫМ

шына „калюмна", але ў такім стане, быццам з вайны якое ўцёкшы: комін абарваны ў ёй, помпа папсаваная, словам — зусім нікудышняя. Семянюк кажа гэтым чарнамазым фахманам: з чым вы гэта прывалакліся да мяне, гэта ж не машына, а горба лому... А яны яму: шэф сказаў прыехаць, то мы і прыехалі... А тое, што рабіць ёю няма як, ім галава не баліць.

Назаўтра пазваніў Семянюк Іваноўскаму, і Іваноўскі, як ні ў чым не бывала, прыслаў Семенюку трактар па тую машыну, які зачапіў яе на свой крук і павалок па калдобінах у Мокрае на рамонт. Людзі, у вас сумлення няма, ваша слова нічога не вартае!

Праз некалькі дзён прывалакліся тыя людзі з машынаю, каб урэшце сілас гэты Семенюку зрабіць. Амаль тыдзень змарнаваў гаспадар, пакуль дабіўся таго, што павінны нармальна зрабіць яму за адзін дзень і яшчэ ў руку папалаваць яго за тое, шапку скінуўшы, што такі добры і стараннівы хлебароб! Але, але, пацалуюць...

Валянцін Семянюк шмат працуе грамадска, у арганізацыі тых жа сельскагаспадарчых гурткоў, якія так пагана абслугоўваюць яго, і ў карнай калегіі ён засядае (ці ж не вартыя кары якое тыя механізатары, што столькі дурылі яго з „калюмнаю"?). На грудзях Семенюка трохі і медалёў — „Медаль саракагоддзя ПНР", „Медаль за заслугі па ахове грамадскага парадку", медаль „У службе народу". Было б Семенюку менш турботаў, калі б ён не намагаўся быць такім вельмі новым гаспадаром, з машынамі і новай агратэхнікай. Аднак жа, калі мы думаем развіваць нашу сельскую гаспадарку, выводзіць яе з адсталасці, дык могуць учыніць тое толькі такія людзі нашы, як Валянцін Семянюк. Ім належыць будучыня, а не тым, хто мае ўсяго каня, воз і плуг з ручкамі.

Я яшчэ пахадзіў па Райках. Райкі, кажуць, гэта колішнія Рэйпічы. Яшчэ не забыліся даўнія назвы палетказ і ўрочышчаў: Макранішчына, Замогілкі, Панскі Лес, Купнае Поле, Падканец, Калода, Капец, Барок, Ясеноўка, Масток, Падмасток, Казарэчка, — так мне паведаміў самы стары райкавец, Рыгор Семянюк, якому ўжо восемдзесят дзевяць год.

Андрэй Гаўрылюк

БАНДАРСКІЯ ПАЖАРНІКІ

Нядаўна бандарскія пажарнікі перавыбралі сваё начальства — начальнікам надалей застаўся Аляксандр Хлябіч, на яго намесніка выбралі Яна Буру, шафёрам — Міраслава Андраюка. Прынялі яны ў сваю каманду чатырох новых.

На гэтым сходзе ўшанавалі памяць загінуўшага Мішы Грыка, іх калегі. Міша быў добрым чалавекам, яго ведала ўся ваколіца, з яго быў выдатны механік, сапраўдны лекар машын, меў ён акуратны механічны варштат. Ён вазіў пажарнікаў, ездзіў хвацка, бандарскія пажарнікі заўсёды былі першымі. Загінуў у дарожнай катастрофе.

В. Б.

БЕЛАРУСКІ ФАЛЬКЛОР

ПРЫДАННЕ

Каля поўдня прыязджала на панадворак маладога „прыданне". Складалася яно, як правіла, з двух вазоў. На першым возе красавалася высока пастаўленая скрыня, у якой знаходзіліся звалькі кужалю, дываны, радзюжкі, вопратка маладой і тыя падарункі, якія маладая атрымала ў часе „перапівання". Апрача гэтага былі ў ёй падарункі маладой для бацькоў, сясцёр, братоў мужа. Да скрыні ў многіх вёсках прымацоўваўся чырвоны сцяг. Апрача гэтага ўсяго старшая сванька вязла ўпрыгожаную многімі каляровымі стужкамі курку-прыданку. У склад „прыдання" ўваходзілі, між іншым, бацькі маладой, яе хросныя бацькі, дзядзькі і маршалак, у тым ліку, калі не прыехаў разам з маладой.

У варотах „прыданне" сутыкалася з непрыемнымі нечаканасцямі. Найчасцей была гэта вялікая лялька, напіханая саломай і пакулем. Да сярэдняй часткі „цела" гэтай фігуры была прымацавана бутэлька з вадою, а ў руках трымала яна гаршчок з попелам. Пры дапамозе шнурку госці маладога ўмела вылівалі ваду і высыпалі попел на галаў „прыдання". Калі „прыданне" ўжо прабілася праз гэту перашкоду і пад'язджала пад парог хаты, там вітаў іх дзікі аркестр, які паслугоўваўся такімі „інструментамі", як валкаўніцы, патэльні, гаршкі. У гэтай групе знаходзілася пераапранутая за маладую беззубая старэча. Члены „прыдання", як быццам шукаючы згоды і гармоніі з гаспадарамі, спявалі песню:

Мы да вас прыехалі
Ні піва папіці,
Ні хлеба паесці,
А толькі на тое,
Каб зараз пабачыці
Дзіця дарагое.
Выйдзі (імя маладой),
выйдзі,
Не рабі нам крыўды.
Дайце „прыданню" волю,
На скрыню камору,
На коні стайніцу,
А для нас святліцу.

Гаспадары, аднак, не праяўлялі ахвоты да якога-небудзь паразумення. Упіраліся, даказваючы, што старая баба — гэта сапраўдная маладая, а пэўныя змены ў яе выглядзе — гэта вынік праспанай з мужам першай ночы, а па сутнасці — раніцы. У такой сітуацыі члены „прыдання" спявалі песню. Прывядзем тут прыклад такой песні з Бельшчыны.

Не хочэмо, не хочэмо
Такой молодыці,
Што не мылася, не купалася
У крыніці.
Выпускайтэ із тэмніці
Нашу гожу,
Нашу дочэньку,
Нашу кветочку-рожу.

Пачынаўся вялікі рэйвах, крыкі, шум. Госці прыкідваліся, што хочуць завярнуць коней і паехаць назад. Толькі тады адкрываліся дзверы і выходзіла з іх сапраўдная пара маладых. Маладыя кланяліся гасцям. Запрашалі іх у хату. Аднак накуль што госці не маглі засесці за вясельныя сталы. Справа ў тым, што ў гэтым моманце пачынаўся наогул даволі доўгі торг, які датычыў скрыні. Як і ў многіх іншых выпадках, скрыню трэба было выкупіць ад „прыданнікаў".

А. Баршчэўскі

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Сэрцайка! Ты не так даўно пісала пра жанчыну, якая не рашалася выйсці замуж, бо ў яе сімпатыі былі занадта вялікія „габарыты", і ў часе палавых зносін яна, замест роскашы, адчувала толькі боль, крывавіла і бегла пасля гэтага да лекара на ўкол.

Я хацела б расказаць пра падобную гісторыю, якая здарылася са мною. Толькі ў маёй гісторыі яна, гэта значыць я, была страшна закаханая. Нягледзячы на боль і мучэнні, я вельмі хацела выйсці замуж за майго хлопца, але ён адвярнуўся ад мяне. Не магу да сёння зразумець, чаму так атрымалася: цярпела ж я, а не ён, мне было найгорш. І калі хто меў бы адыйсці, дык я якраз, а не ён. Хаця мінула ўжо два гады, я пра яго не магу забыцца і, самае горшае, да сёння не магу выйсці замуж. Нягледзячы на ўсё тое, што было між намі, ніхто іншы мне не можа спадабацца так, як падабаўся той, адзіны. Дзе ж логіка, скажы, Сэрцайка?

Каця

Каця! Логіка якраз ёсць. Мужчыне неабыякава, як рэагуе пры палавых зносінах жанчына. У душы каханай ён бы хацеў бачыць сваё адлюстраванне, сваю радасць, пацвярджэнне сваіх пажаданняў і імкненняў.

У апісанай табой справе ён на такое пацвярджэнне разлічваць не мог. Як яму магло быць добра, калі ў той час табе было кепска, калі ты адчувала боль, а не роскаш?!

Прыемна ў такіх выпадках бывае толькі людзям з садыстычнымі схільнасцямі (паводле славутага маркіза). Такім людзям добра не толькі тады, калі яны прычыняюць камусьці боль, але і тады, калі іх б'юць, грызуць, мучаюць.

Твой жа хлопец быў, відаць, хлопцам нармальным, і з гэтага вынікала тое, што ён адышоў ад цябе. Мо і добра зрабіў. Справа ж сексуальнай гармоніі займае адно з важнейшых месц (калі не найважнейшае) у будучым сямейным жыцці. І ён, відаць, зразумеў гэта.

Скажы, а якое было б тваё жыццё? Пасля кожнай праспанай з мужам ночы бегла б да лекара на ўкол? У канцы канцоў абрыдла б і табе ўсё гэта і забіла б тваё вялікае каханне.

Лепш, вядома, што здарылася так, як здарылася. Лепш, што вы разыйшліся раней, калі яшчэ на вашым сумленні не засталіся пакрыўджаныя дзеці. Пазней сямейныя справы маглі б звязваць вас і, калі б нават вы не разыйшліся, то жыццё ваша магло б ператварыцца ў пекла.

Кожнаму — сваё! Можа, і ты яшчэ знойдзеш другое каханне, не менш гарачае і шчырае, а хлопец у сексуальных справах будзе больш дапасаваны да цябе. Увага! Не памяншай значэння пэўных спраў. Усё гэта для добрага сямейнага жыцця — неабходная ўмова.

Сэрцайка

УДЗІВОСВЕТКІ

26-гадовая жыхарка індыйскага сяла Серампур у штаце Заходняя Бенгалія вымушана была правесці ноч у кампаніі... з кобрай. Ратуючыся ад паводкі, яна ўзабралася на дрэва, але з жахам убачыла знайшоўшую там сховішча змяю. Аднак кобра, як бы праяўляючы спачуванне да трапіўшай у бяду жанчыны, вяла сябе спакойна і ні разу за ўсю ноч не патрывожыла яе. Раніцай жыхары сяла падплылі на лодцы да дрэва і выратавалі жанчыну.

(Працяг са стар. 7)

САКРАТ ЯНОВІЧ

СКРОЎБА

га даканаў, горла заціснуўшы яму пальчыскамі сваімі валасатымі, шыю курачую, як быццам. Вываліў той бельмакі, рукамі памалаціўшы ўслепую, бы валянтоўшчык без духу, і абціх без гуку, змякнуў, як мех з зернем, што ў свіронччыку ссыпаюць у скрыню. Звязаўшы яго рамянём, вусны завязаўшы яму скуркаю зайчынаю з лапкамі, а затым жа ўзваліў сабе на плечы ды ў грумаках грузнучы дзе-як і па пояс, данёс стрымгалоўна да Ветрагончыка. Застагнаў быў неўдалота. Скроўба, перавалівшы яго жыватом цераз хрыбет конскі, узяў цуглі і крануўся пешкі, на Дзеразін дрыгвяністы зразу, пакасіўшы потым упрамак Мазуровае паляны, памятаючы мець Вялікую Мядзведзіцу ўсё лявей ад пераду. Ужо і зняў быў павязку з рота палоннага, узамен далоні яму абматаўшы ёю замест рукавіцаў, што ў клубаванне з ім зацярушыліся.

— Пусці ты мяне ісці на вяроўцы за канём тваім, а то акалею я ў маразіска такі. — Папрасіўся той у рыскуна, а загаманіў моваю, ад якое суміву не стала ў паходжанні ягоным занраўскім.

Зуб на зуб не нападае з перапалоху.

— Ну, добра ўжо. — пагадзіўся Скроўба.

Надоечы снегавіца збавенная пасыпалася і рыскун запаволіў хаду, паўздыхваючы ад злягчэласці. „Дадуць Бог і Пярун усемагутны — у нядзельку святую ў Каложы маліцца буду, і шчокі любашчыя Зофчыны глядзець".

— А ты, нябось, з-пад Тыкачына або Візны жа будзеш?

Вязнец такі скалануўся:

— Ага...

— Чаго ж гэта прыгнала вас сюды, га? — папытаў Скроўба з хітрай нахітрасцю.

Ветрагонік тупаў знурыўшыся, быццам гэта яго, во, вядуць у склеп згнівань па-пакутніцку.

— Мяне?! — уздзівіўся той звягліва.

— І цябе.

— А, пакупцаваць без мыта здумалі мы... ну, скуркамі дарагімі.

— Якімі жа, калі гэтак кажаш?

— А, бабровымі...

— Уразумлеў: за балвана мяне маеш, васпане! Сака ў Гарадні паглаголіць з табою не так, як я: спаважна ды пры горане кавальскім, што і ад застуды вылечыць цябе за тым жа заходам а і павыеш сабе, маці-бацьку пападзякуеш за тое, што на свет белы вылупіўся ты ў іх, змярзляк, гэ-гэ-гэ...

Працяг будзе

СОННІК

—54—

Кірмаш — гучная забава або падазроны інтэрас, благая справа.

Кіт (да вокан) — маеш верных сяброў.

Кіт (марская жывёліна) — вялікая падзея.

Кітаец — навіны.

Кішка — сшываць яе — выздараўленне; паласкаць у вадзе — новае мерапрыемства, інтэрас удаўцца; бачыць яе, — радасць і каханне; кішкі жывёлы — непрыемнасці; нарыхтоўваць — карпатлівы, цяжкі занятак; есці — неспадзяваны візіт.

Кішэнь — атрымаеш падарунак.

Кладка — трывога.

Кладоўка — вясёлыя часы.

Кленчыць перад каханай (каханым) — страціць сваю самастойнасць, незалежнасць, апынуцца пад абцасам.

Клетка пустая — твой сум развеецца; з птушкамі — пазнаёмішся з шанаванымі людзьмі; купляць яе — прыкрасці; пазалочаная — прыбудзе дзяцей, задавальненне з іх.

Клён — прыемнае жыццё.

Клёцкі — твае пажаданні будуць задаволены; многа есці іх — сапсуеш страўнік.

Клікаць каго-небудзь — навіны; цябе клічуць — дакоры сумлення.

Клін — нязгода.

Кліша (у фатаграфіі) — ніколі не будзеш самастойным.

Клопаты — заповедзь шчаслівых здарэнняў.

Клоўн — цябе выкарыстаюць іншыя.

Клумбы зялёныя бачыць — здзяйсненне надзеі.

Клуня поўная — вялікі даход; пустая — нязбыўныя спадзяванні.

Ключ знайсці — шчасліва пазбегчы засады, падвоху; згубіць — сварка; насіць — ашчаднасцю далёка зойдзеш; адмыкаць ім — цябе западозраць.

ЗОРКА
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Супольны здымак дзяцей, якія ўдзельнічалі ў сустрэчы з „Зоркай". Сярод іх настаўніцы Анна Вуйтовіч і Галіна Ігнатовіч.

сустрэча ў Зубрах

Вёска Зубры, што ляжыць за Валіламі над самай савецкай граніцай, раскінулася ў лагчыніцы сярод маляўнічых пагоркаў, парослых лесам. А школа размясцілася на схіле гары, і ў вокны яе заглядаюць з вышыні стромкія сосны.

Хораша тут і летам. Але асабліва — зімою. Раздолле для санак, нартаў. Толькі катацца!

І дзеці тут вясёлыя, радасныя, старанныя, да ўсяго актыўныя. Часта збіраюцца на гарцэрскія зборы, арганізуюць супольныя забавы (варажылі на „Андрэйкі", рабілі свята печанай бульбы, цяпер рыхтуюцца да ёлкі.)

Частка дзяцей вывучае беларускую мову. Але ўсе яны адносяцца да яе вельмі сур'ёзна: удзельнічаюць у конкурсах беларускай песні, дэкламацыі, рэгулярна выступаюць у конкурсах тэатральных калектываў.

Разам са сваёй настаўніцай беларускай мовы, яна ж і дырэктар школы, Нінай Буднік дзеці і сёлета добра выступілі ў дэкламатарскім конкурсе, а цяпер рыхтуюцца да тэатральнага. Сёлета яны развучваюць беларускую народную казку „Чароўная чаша". Апрацавала яе для сцэнічных патрэб сама настаўніца, як гэта яна рабіла і ў папярэдніх конкурсах. І цяпер дзеці рэгулярна сустракаюцца, каб навучыцца роляў і добра выступіць.

Гарцэры вядуць вельмі цікава сваю хроніку. У ёй ёсць таксама ўспамін аб тым, што яны стараюцца памагаць старэйшым адзінокім людзям. Узялі апеку над бабуляй Лізаветай: расчышчаюць снег ля яе брамкі, прыносяць дровы, дапамагаюць у хаце.

Нядаўна пачалі збіраць народныя вырабы для школьнага этнаграфічнага куточка. Якраз у бабулі Лізаветы знайшлі стары рэпрадуктар — гэтак званую „точку". І доўга задумваліся над тым, што гэта такое і ці не варта яго таксама змясціць у школьным куточку цікавых народных вырабаў. Вядома, у музей народных вырабаў „точка" не пасуе, але вось у куточак старой тэхнікі — якраз добра. Даводзілася мне ўжо бачыць у школьных куточках старыны нават патэфон, гэта значыць, адаптар, які трэба заводзіць спецыяльнай ручкай, бо працуе ён на спружыне. Збіраць можна кожную рэч, калі яна служыць пазнаванню няведамага.

Аб усім гэтым я даведалася на сустрэчы, якая адбылася ў гэтай школе. Дзеці расказвалі, што яны чытаюць „Зорку" і іншыя беларускія кніжкі і часопісы, перапісваюцца дзякуючы адрасам з „Зоркі" з савецкімі дзецьмі, пішуць пісьмы ў „Зорку", а пасля нашай сустрэчы абяцалі пісаць яшчэ часцей.

Веру ім і чакаю пісем аб новых гарцэрскіх зборах, выступленнях калектыву, і аб усім тым, чым жыве іх школа.

На заканчэнне нашай сустрэчы дзяўчаткі прасілі не забываць пра іх, прыязджаць часцей, а на развітанне ўручылі „Зорцы" прыгожа падпісаную каляровую паштоўку на памяць. Цяпер гэтая паштоўка ўжо знаходзіцца на „Зорчынай" выстаўцы.

На пярэднім плане найбольш актыўныя ўдзельніцы беларускіх конкурсаў васьмікласніцы Івона Клімовіч і Ася Дзярманская.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

Для самых маленькіх

Артур Вольскі

ШЭРШНЕВЫ ВЕРШЫ

Пахваліўся
кветцы шэршань:
— Я складаць наўшыўша
вершы!
Гэта мне
зусім не цяжка.
Што — не верыш?
Калі ласка!
Я ляшу,
ляшу
ляшу
шаду там,
дзе захашу...

Узляцеў,
загуў трубой,
задаволены сабой.
Але раптам
чуе гэткі
ён адказ
ад сціплай кветкі:
— Навучыўся б
ты спярша
еС адрозніваць
ад Ша.
Навучыўся б
ты яшчэ
Ша адрозніваць
ад Чэ.
Бо інакш не разбярэш
аніяк,
пра што твой верш!

— эШ ад Ша
і Ша ад Шэ?
Не хапала
мне яш-шэ!
Калі так,
тады, відаць,
лепей вершы не складаць.

Мікола Хамянкоў

„ДАПАМОГ"

Поўны кошык жалудоў
Вожык ранкам нёс дамоў.
Адпачыць сеў пад кусты,
А да хаты — тры вярсты!

Зноў бярэ на плечы ношу,
Ды ісці далей не можа.
„Надта цяжкая карзіна! —
Вожык выцер пот хусцінай. —
Не данесці аднаму..."
Што рабіць цяпер яму?

Дзік ля дуба чэша бок.
— Памагу табе, браток!
Не хвалюйся, той бяды —
Данясём мы жалуды.

Ля карзіны дзік парохкаў,
І карзіна стала... лёгкай.

У НАШАЙ ГРАМАДЦЫ

Падручнік беларускай мовы для пятага класа
Аўтары: Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

У СТАРАЖЫТНЫМ МІНСКУ

Там, дзе рэчка Няміга ўпадае ў Свіслач, раскінуўся горад, абнесены высокай сцяной. Над горадам узвышаецца драўляны замак з яшчэ адной умацаванай сцяной і вежамі.

Гэта — старажытны Мінск.

Вуліцы ў ім вузкія, цесныя, звілістыя. Хадзіць і ездзіць па іх не вельмі зручна. Двум сустрэчным вазам цяжка раз'ехацца. Затое абараняць вуліцу ад ворагаў лёгка. Можна загарадзіць яе і адбіваць напады, а потым абараняць кожны дом.

Забудаваны вуліцы невялікімі хаткамі. Гэта пераважна звычайныя вясковыя зрубы з адным пакоем, з маленькімі дзвярыма вокнамі. У гэтай частцы горада жывуць кавалі, бондары, ганчары, гарбары, разьбяры, залатары.

Тут барадаты каваль у скураным фартуху працуе ў кузні на сваім падворку. Хлопец з бялявымі валасамі, што падвязаны вузенькім раменьчыкам, каб не падалі на вочы, памагае бацьку. Мяхамі з казінай скуры ён раздзімае агонь. У сваёй кузні каваль вырабляе і зброю, і розныя сельскагаспадарчыя прылады, і такія дробныя рэчы, як іголкі, шылы, шпількі, гузікі і засцежкі да адзення. А жалеза прывозяць яму вясковыя кавалі. Яны выплаўляюць яго з балотнай руды.

На зялёным схіле берага, каля замкавай сцяны, пасвяцца каровы, авечкі, козы і свінні. На траве ляжаць выцягнутыя з вады чорныя прасмоленыя чаўны. Крыху далей гарбары мочаць у цёмнай вадзе ракі сырыя, яшчэ не вырабленыя скуры. Каля берага на жэрдках сушацца сеткі. Побач стаіць хата рыбака.

Процілеглы бераг парос хмызняком і лесам. Хат на тым баку зусім не відаць. Балоцістая мясцовасць і гара на поўнач ад замка яшчэ не забудаваная. Маста цераз раку няма. І перабрацца на той бераг можна толькі на чаўне.

За замкавай брамай вуліцы крыху раўнейшыя. Яны вымашчаны дубовым бярвеннем. Па галоўнай вуліцы едуць вазы на цяжкіх рыпучых колах. Іх абганяюць коннікі, узброеныя мячамі і шчытамі. Усе спяшаюцца на плошчу, дзе знаходзіцца рынак. Большасць прахожых апранута проста, нават бедна.

У сярэдзіне ўмацаванага горада стаіць высокі дом. Хоць ён і драўляны, як усе хаты ў горадзе, але самы вялікі і прыгожы — двухпавярховы, з шырокім і высокім ганкам. Дзверы, вокны, ганак і дах княжацкага палаца багата аздоблены майстэрскай разьбой, размаляванай у розныя колеры.

На вежах замка, які пануе з узвышша над ваколіцай, і ўдзень і ўночы стаяць вартавыя. Пільна глядзяць яны ўдалечыню. Свіслач хоць і не такая шырокая, як Сож ці Днепр, але даволі паўнаводная. Плывуць па ёй плыты, чаўны і караблі з заморскімі таварамі, са збожжам, мёдам, воскам, скурай, футрамі. З кожнага судна князь патрабуе плату.

Купцы спыняюцца каля Мінскага замка. Князю яны плацяць яшчэ і за права гандлю на гэтым месцы. На рынак пад гарадскімі сценамі прыходзяць людзі з навакольных селішчаў.

На рынку ідзе ажыўлены гандаль. Гандляры, і мясцовыя і прыезджыя, крычаць, запрашаюць пакупнікоў да сваіх тавараў, нават за рукавы цягнуць. Тут выстаўлены і дарагое адзенне з заморскай каляровай парчы, і аблямаваныя футрам шапкі, і саф'янавыя боты з тонкай і мяккай чырвонай, жоўтай і зялёнай скуры, з прыгожымі ўзорамі, і срэбныя кубкі, чаркі, падносы і залатыя пярсцёнкі, бранзалеты, пацеркі з каштоўнымі каменнямі.

Такія дарагія рэчы купляюць, вядома, толькі багатыя і знатныя людзі — баяры і купцы. Просты люд тоўпіцца і доўга таргуецца каля розных гаспадарчых прыладаў — сярпоў, сякераў, медных конавак, гліняных збаноў і місак, каля звычайнага палатна і сукна, каля мяхоў з мукой і крупамі, каля нізкаў сушанай рыбы.

Сярод пакупнікоў і прадаўцоў ходзяць шматлікія жабракі.

Багацце і галеча жывуць у старажытным Мінску побач.

Мінск у XI стагоддзі яшчэ не стаў буйным і самастойным горадам. Ён падпарадкоўваецца Полацку — галоўнаму гораду вялікага і моцнага Полацкага княства.

Упершыню Мінск упамінаецца ў летапісе ў 1067 годзе.

Віталь Вольскі

1. Калі ў летапісах упершыню ўпамінаецца Мінск? Да якога княства тады ён належаў?

2. Раскажыце пра выгляд мінскага замка, княжага палаца і гандлёва-рамеснай часткі горада.

3. Што выраблялі мінскія рамеснікі? Чым гандлявалі ў Мінску мясцовыя і прыезджыя купцы?

ПАЗНАЁМІМСЯ

СССР. 167000, Коми АССР, г. Сыктывкар, ул. К. Маркса, 216. кв. 57. Топковой Алле.

* * *

СССР. 167007. Коми АССР. г. Сыктывкар, ул. Оплеснина, 27, кв. 10. Чувохиной Татьяне. 14 год.

* * *

СССР, 346555. Ростовская обл., г. Шахты, пос. Майский, ул. Пушкина, 3. кв. 4. Лёвиной Светлане. 12 год.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

4 кастрычніка 1986 года ў суботу гарцэры са школы ў вёсцы Крывец са сваім настаўнікам — дружыновым Раманам Внучко сустэліся на аўтобусным прыпынку ў Гайнаўцы з гарцэрамі школы ў Нарве. Яны былі з друхам Збышкам Будзынскім і друхнай Ёляй Кандрат. Гарцэраў з Нарвы было 20, а з Крыўца — 5. З Гайнаўкі поездам мы паехалі ў Чарлянку.

Там гарцэры атрымалі памятковыя плакеткі і неазначанай трасай мы павандравалі ў Белавежу. Ісці лесам было вельмі прыемна, надвор'е было сонечнае.

Перад палянай мы падзяліліся на дзве групы. З першай групай пайшоў друх Раман Внучко і гэтая група хавалася ў лесе, а другая група іх шукала.

За Белавежай мы разбілі лагер. Паставілі палатку, расклалі матэрацы. Потым узяліся рыхтаваць абед, які елі ўсе са смакам. Потым мы гулялі ў розныя гульні.

Суседняя група з іншых мясцовасцей запрасіла нас на вогнішча. Калі сцямнела, мы пайшлі да суседзяў на запрашэнне. Ля вогнішча мы спявалі песні, рабілі пераклічкі, друх Збышак іграў на гітары і ўсе пяклі каўбаскі.

Падсілкаваўшыся, усе гарцэры пайшлі на тое месца ў лесе, дзе гітлераўцы расстралялі людзей. Там мы паклалі кветкі і ўшанавалі загінуўшых мінутай цішыні. Камендант гайнаўскага гуфца выступіў над магілай загінуўшых з цёплымі сардэчнымі словамі памяці.

Позна ўжо было, калі мы вярнуліся ў свой лагер. Некаторыя з нас пайшлі спаць, а хто не хацеў, мог глядзець кінафільмы, яны былі самыя розныя.

У нядзелю, паснедаўшы, мы паехалі ў Белавежу, дзе на канец VI Асенняга белавежскага рэйду адбылася пераклічка. З Белавежы мы поездам вярталіся дадому. Усю дарогу мы спявалі песні. Усе былі вельмі задаволены рэйдам.

Гарцэры з Крыўца

„АНДРЭЙКІ“ Ў ТРАСЦЯНЦЫ

Дарагая „Зорка“!

Я хачу падзяліцца ўражаннямі з вечара на „Андрэйкі“.

Гэтая імпрэза адбылася 29 лістапада ў нашай школе. На ўрачыстасць мы запрасілі ўсіх настаўнікаў. Падрыхтавалі шмат розных варожбаў.

Мне найбольш падабалася варажба з караблём. Мы ўзялі вялікую міску, прыляпілі да яе берагоў імёны хлопцаў. Зрабілі карабель з паперы, налілі вады ў міску і пачалі дзяўчаткі пускаць карабель. Калі ён падплываў да берага міскі да імені нейкага хлопца, гэта значыла, што так будзе звацца наш калега. У іншай варажбе я вываражыла, што буду спявачкай.

Мы таксама падрыхтавалі скромны пачастунак і танцы.

Наш клас выбіраў караля і каралеву. Каралём быў Адам Катовіч, а каралевай Эва Германюк. Наш клас на гэтую ўрачыстасць быў прыгожа прыбраны. Вельмі весела было.

Аня Андрэюк, 5 клас

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

Я таксама хачу падзяліцца ўражаннямі з гэтага вечара. Урачыстасць пачалася а гадзіне 14-ай. „Андрэйкі“ адбываліся ў нашым класе. Нашы мамы напяклі нам пірагоў і таксама прыйшлі да нас на вечар.

Пасля пачастунку пачаліся варожбы. Найлепш мне падабалася варажба аб прафесіях. Я вываражыла прафесію медсястры. Пасля былі танцы. У перапынках мы зноў варажылі, а затым зноў танцавалі.

На заканчэнне вечара мы чыста прыбралі ў класе. Мне было вельмі цікава на гэтым вечары. Думаю, што і іншым таксама.

Іра Кананюк, 6 клас, школа ў Трасцянцы

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“!

Пішуць да Цябе вучні чацвёртага класа Пачатковай школы № 2 у Гайнаўцы. Мы хочам расказаць Табе аб сваім класе.

Клас наш вялікі. У ім трыццаць сем вучняў. Дваццаць дзяўчынак і хлопцаў вывучае беларускую мову. Мы любім слухаць, калі настаўніца чытае нам беларускія вершы, апавяданні і казкі. Мы любім спяваць песні. Самая любімая наша песня — гэта „Нам сонца ясна свеціць“. Усе мы выпісваем „Ніву“. Любім чытаць „Зорку“.

Сардэчна просім Цябе, „Зорка“, прыедзь да нас і паглядзі наш клас.

Клас IV „А“,
Пачатковай школы № 2
у Гайнаўцы.

А·Д·Г·А·Д·А·Н·К·А

Дапамажыце дзецям знайсці 7 грыбкоў, кошык і сабачку.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 9 I — 8.10 Geogr. kl. VI. 9.00 Hist. kl. III lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Bez świadków" — film radz. 11.40 Magazyn Domatora. 12.00 J. pol. kl. VII. 13.30 TTR — s. I Prod rośl. 14.00 TTR — s. I Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 15.30 W szkole i w domu. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit — teleturniej. 16.50 Piątek z Pankracym. 17.15 Teleexpress. 17.30 Bez próby. 18.30 Made in Poland. 18.55 Reklama. 19.00 Dobranoc. 19.10 Losy. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Bez świadków" — radz. film fab. 22.00 DT. 22.25 Lex — mag. społeczno-prawny. 22.55 DT. 23.00 „Ukryty zabójca" — ang. film dok.

Sobota 10 I — 7.25 TTR — s. III J. pol. 7.55 TTR — s. III Biol. 8.25 Pr. dnia. 9.00 Drops oraz film „Jazon z gwiezdnego patrolu". 10.30 DT. 10.40 Antologia dramatu powszechnego: R. Rolland — „Wilki". 12.10 Wędrówki dalekie i bliskie: „Echa świetności" (2) „Istambul" — film dok. RFN. 13.05 Bariery. 13.35 Reportaż z przeszłości. 14.00 Pr. publ. 14.30 Droga wiodła na Węgry — wojsk. pr. dok. 15.00 DT. 15.05 Stare, nowe, najnowsze i tel. lista przebojów. 16.35 Kram. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Dużego Lotka. 17.40 Zespół „Studio im. A. Munka" przedstawia: O'Henry opowiada „Mamona i łucznik". 18.00 Sen na pogodne dni. 18.25 Pr. publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 Film fab. 21.20 Czas. 21.50 Siedem dni na świecie. 22.00 DT. 22.05 Sportowe rytmy tygodnia. 22.35 To lubię — Irena Santor. 23.20 Kino nocne: „Wdowy" cz. II (6) — ostatni.

Niedziela 11 I — 7.25 Pr. dnia. 7.30 Blok programów rolnych. 9.00 Teleranek oraz film „Koralowa wyspa" (8). 10.30 DT. 10.55 „Biologia morza" (6) — serial przyrodn. RFN. 11.05 Linie i dźwięki. 11.25 „Przyłbice i kaptury" (8) — pol. serial tel. 12.25 Tel. film dok. „Warszawa — lata wojny 1939—1945". 13.05 Siedem anten. 13.50 Koncert Życzeń. 14.35 Kraj za miastem. 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: „Bajki przez telefon". 15.45 Klub sześciu kontynentów. 16.30 Sprawozdawczy mag. sportowy. 17.15 Teleexpress. 17.30 Kabaret Olgi Lipińskiej. 18.25 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Alternatywy 4" (8) „Wesele" — serial TP. 20.55 Pegaz. 21.45 Klub międzynarodowy. 22.15 Sportowa Niedziela. 22.50 Leksykon pol. muz. rozr. (75) „N". 23.40 DT.

Poniedziałek 12 I — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 17.15 Teleexpress. 17.30 Echa stadionów. 18.00 „Kobieta za ladą" — serial CSRS. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 20.00 Rozmowa na telefon. 20.15 Teatr TV: A. i J. Kondratiuk — „Remont". 21.30 DT. 21.50 Rozmowa na telefon. 22.05 Tel. film dok. 22.45 DT. 22.50 J. niem.

Wtorek 13 I — 8.10 Hist. kl. V. 9.00 Biol. kl. VI. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Ostatni cywil" — franc. film fab. 11.40 Poradnik domatora. 12.00 Przygotowanie do życia w rodzinie. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III Upr. rośl. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być? — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.00 Studio Sport. 17.30 Gazeta rolnicza. 18.00 Tel. Informator Wydawniczy. 18.15 Spór o gospodarkę. 19.00 Dobranoc. 19.10 Diagnoza. 19.30 Dziennik. 20.00 Konferencja prasowa rzecznika rządu. 20.15 „Ostatni cywil" — film fab. franc. 21.45 DT. 22.05 Wieczór z Pegazem. 23.05 DT. 23.10 J. ang.

Środa 14 I — 8.10 Hist. kl. VIII. 9.00 Hist. kl. I lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: Z cyklu „1944" „Marta". 12.00 Religioznawstwo. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. I Prod. rośl. 14.00 TTR — s. I Prod. zwierz. 14.30 Tel. kurs rolniczy. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Los. Express Lotka i Super Lotka. 17.40 Film fab. 18.30 Gra o milion. 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium — Problemy atomu. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 Z cyklu: „1944" „Marta" — serial TP. 21.35 DT. 22.00 Pagart przedstawia. 23.00 DT. 23.05 J. ros.

Czwartek 15 I — 8.10 Fiz. kl. VIII. 9.00 Muzyka kl. I. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Zabić drapieżnego ptaka" — film rumuński. 11.50 Szkoła dla rodziców. 12.05 Apteczka domowa. 13.30 TTR — s. III Mechanizacja. 14.00 TTR — s. III Hodowla 14.30 Tel. kurs rolniczy. 14.50 Powtórka przed maturą: J. ang. (17). 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Reporter TDC „Dom". 16.50 „Kłopoty małe i duże" — film prod. CSRS. 17.15 Teleexpress. 17.30 Prosty rachunek. 17.40 Piłkarska kadra. 18.00 „Wielka, zimowa..." — wojsk. pr. hist. 18.25 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Encyklopedia kultury polskiej. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Zabić drapieżnego ptaka" — rumuński film fab. 21.55 DT. 22.15 Publ. międzynarodowa. 22.55 DT. 23.00 J. franc.

Bielsk Podl. Piramida strachu — USA 11—15. Honor Prizzich — USA 16—18.

Czeremcha Superman III — USA 14—18.

Czyże Wiara, nadzieja, miłość — radz. Zmory — pol. 14—18.

Hajnówka Werdykt — USA 12—13. Wampir z Feratu — czes. 14—16. Na całość — pol. 17—18

Michałowo Honor Prizzich — USA 13—18.

Mielnik Sekret Bachusa — rum. 14—15. Życzliwi sąsiedzi — chińsk. 17—18.

Milejczyce Prywatka — rum. Tango naszego dzieciństwa — radz 14—18.

Nurzec Nieposkromieni hajducy — węg. 14. Trochę nadziei — NRD 15—16. Mój kochany mąż i ja — NRD 17—18

Orla Jakaś inna kobieta — jugosł. Wampir z Feratu — czes. 14—18.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	11	29	**Матыльды, Ганараты**	**Марка, Маркела**	7.41-15.47	9.01-16.34
панядзелак	12	30	Чэслава, Аркадзя	Анісі, Фядоры	7.41-15.48	9.28-18.02
аўторак	13	31	Веранікі, Багуміла	*Шчодры вечар*	7.40-15.50	9.47-19.26
серада	14	1	Фелікса, Гіляра	*Новы Год.* Васіля	7.39-15.51	10.01-20.46
чацвер	15	2	Паўла, Макара	Сяргея, Серафіма	7.38-15.53	10.13-22.01
пятніца	16	3	Марцэля, Уладзіміра	Малахіі, Гордзія	7.37-15.55	10.23-23.14
субота	17	4	Яна, Антонія	Засімы, Афанасія	7.36-15.56	10.34-0.00

ГАДАВІНЫ

365 год таму назад

15.I.1622 г. нар. французскі драматург Жан Мальер (пам. 17.2.1673 г.) — аўтар: „Школа мужоў" (1661), „Школа жонак" (1662), „Тарцюф" (1664), „Дон Жуан" (1665), „Скупы" (1668).

155 год таму назад

13.I.1832 г. нар. рускі жывапісец Іван Шышкін (пам. 20.3. 1898 г.), карціны: „Жыта" (1878), „Сярод даліны роўнай" (1883), „Раніца ў хваёвым лесе" (1889), „Карабельны бор" (1898) і інш. У 1886 г. некалькі месяцаў гасцяваў у Белавежы і зведаў самыя глухія куткі Белавежскай пушчы, вынесеныя ўражанні знайшлі адлюстраванне ў яго „лясных" карцінах.

70 год таму назад

12.I.1917 г. нар. беларускі пісьменнік Міхась Калачынскі, першы верш апублікаваў у 1932 г., першы зборнік „Сонца ў блакіце" (1949), піша таксама шмат для дзяцей.

17.I.1917 г. нар. беларускі жывапісец Антось Бархаткоў, карціны: „Раніца на беразе ракі" (1943), „Пачатак вясны" (1955), „Полудзень на сенакосе" (1962) і інш.

60 год таму назад

15.I.1927 г. нар. беларуская пісьменніца Галіна Васілеўская, друкуецца з 1953 г., першая аповесць „Маланка ўначы" (1963), апублікавала аповесць: „Малюнак на снезе" (1969), „Я еду на вярблюдзе" (1970), „Бывай, Грушаўка" (1978) і інш.

Глыбокія спачуванні
інспектару ГП БГКТ
Янку Морданю
з прычыны смерці
Маці
выказваюць супрацоўнікі
ГП БГКТ і „Нівы"

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

Браніслаў Тарашкевіч — надзея і драма • Сямяціцкі „Гортэкс" • Алесь Барскі аб самародках • Студэнцкая „Прысутнасць" • Юбілейная сесія беларускай філалогіі • Абое рабое — даказвае Ф. Хлябіч • Гайнаўскі пленум • Там, дзе паветра не відаць — была Вера Леўчук • Скроўба ў Асовай Яме • Нам адказвае начальнік горада Бельска • Беларусікі • Віктар Рудчык пад помнікам у полі • „Зорка" • Што-дзе-калі • Гумар

У БЕЛЬСКІМ КЛУБЕ

Дваццаць восьмага лістапада наведаў наш беларускі клуб БГКТ пісьменнік Сакрат Яновіч. На сустрэчу з ім прыйшлі: пятнаццаць вучняў Беларускага ліцэя і трое старэйшых людзей, паэтэса Надзея Артымовіч. З пытаннямі да пісьменніка звярталіся найчасцей старэйшыя людзі. Атрымалася гаворка пра беларускую і рускую літаратуры, пра Максіма Багдановіча, пра Івана Мележа, пра Уладзіміра Караткевіча, пра Пушкіна і Гогаля. Сакрат Яновіч расказаў таксама і пра нябожчыка Юрку Геніуша і ягоную творчасць. Расказваў пра свае кніжкі, пра перыпетыі з імі і пра свае жыццёвыя перыпетыі калісьці і нядаўна, пра псіхалогію творчасці. Расказаў пра кулісы ўзнікнення некаторых яго твораў, як і пра пазнейшыя турботы з іх публікацыяй.

Арганізатары сустрэчы пастараліся наладзіць выстаўку кніжак Сакрата Яновіча. Назбіралася вельмі шмат рэчаў. Сустрэча была цікавай, займальнай і працягвалася каля трох гадзін.

А. Гаўрылюк

ГАЙНАЎКА ЗАПРАШАЕ!

на гучныя карнавальныя беларускія балі:
Праўленне аддзела БГКТ у кіно „Ляснік",
Беларускі хор у Дом культуры „Гурнік";
абодва пачынаюцца а 20-й гадзіне ў суботу 10 студзеня г.г.
Запрашэнні ў Гайнаўскім клубе БГКТ вул. Вызвалення 6, тэл. 28-89.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217 1922 132

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018 24325 151 6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

590. Салэцкая рада ў Падрэчанах — 10000 зл.
591. Гмінная ўправа ў Чаромсе — 10000 зл.
592. Слухачы канцэрта „Дубіноў" у Гайнаўцы 16.II.1986 г. — 4126 зл.
593. Гарадская ўправа ў Гайнаўцы — 23139 зл.

Дзякуем.

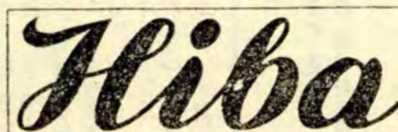
Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках гміна Міхалова.
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы.
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54.
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6.
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах.
у Саколцы, вуліца Варынскага 1.
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej. 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6.

Тэлефон 28-89.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар)

АДРАС РЭДАКЦЫІ:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 130 zł; półr. 260 zł; rocznej 520 zł

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę
- do dnia 10 listopada na I kwartał i półrocze roku następnego oraz cały rok następny
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 2067/86 r. Nakład 5.000. W-3

На вясёлай хвалі

ДАСУСТРАКАЎСЯ!

Вечарам сабраліся ў нас госці. Як водзіцца, праводзілі стары год, пагудзелі крыху і змоўклі, сумна стала. Вось тут я ўзняўся і кажу:

— Сябры! А чаму б нам не сустрэць Новы 1987 год па-беларуску?

— Гэта як жа? — пасыпалася з усіх бакоў. Госці адразу прыкметна ажывіліся.

— Вельмі проста, — тлумачу. — Як толькі гадзіннік праб'е поўнач, святло ў пакоі тушыцца і ўсе цалуюцца!

Толькі мы па беларускай традыцыі Новы год пачалі сустракаць, як раптам ўспыхвае жырандоль. І што ж я бачу: мой брат лабызае суседа, Алесь — суседку, а я чамусьці сяджу ў абдымках невядома з чыёй жонкай. Мая палавіна адзінока стаіць каля выключальніка, яе вялікія вочы ззяюць ярчэй бенгальскіх агнёў. Яна патрабуе сустрэчы Новага 1987 года па-фінску. Звычай ёсць у фінскіх дзяўчат: у навагоднюю ноч пантофлямі шпурляцца.

Але чакаць пакуль жонка здзейсніць свой намер, я не стаў. Услед за мной на лесвічную пляцоўку выкаціўся Алесь.

— Алесь, — кажу, — ну іх усіх. Давай лепш сустракаць Новы год па-англійску. Там у іх усё нават вельмі проста. У газету загортваеш кавалак вугалю і без усялякіх запрашэнняў ідзеш у госці ў любы дом.

— Ды ну, — здзівіўся Алесь. — А навошта вугаль?

— Мабыць, замест шампанскага.

— Тады пайшлі.

Як мы ў чужую кватэру патрапілі, не памятаю. Але скажу вам, павесяліліся на славу! Пасля штрафной мы з Алесем дуэтам англійскую песню спелі. Гаспадыня кватэры ўсё выпытвала:

— У якім гэта фільме я вас бачыла? Ці не ў італьянскім?

— Магчыма, — маню я, не звяртаючы ўвагі на сумленне. — Дарэчы, браткі, а ці не сустрэць нам Новы год па-італьянску?!

— Давай, — гукаюць, — дзейнічай!

Тады я расчыняю насцеж балконныя дзверы і пачынаю выкідваць „непатрэбныя" рэчы: талеркі, кілішкі, статуэтку, вазу, крэслы з чыімсьці пінжаком. Адчуваю — лячу. Далей не памятаю. Магчыма, стаў сустракаць Новы год па-японску: яны ж, японцы, у навагоднюю ноч спаць кладуцца.

Прыйшоў у сябе ў нейкім памяшканні. Адчуваю: па мне вада льецца. „Куды гэта, — думаю, — мяне занесла, у Бірму, ці што?" Там на Новы год звычка такая ёсць: абліваць адзін другога вадою. Устрывожыўся я тут. Гэта ж не жартачкі: у чужой краіне, без граша ў кішэні. Ды й кішэні няма! Стаю ў чым маці нарадзіла. Чую, нехта побач фыркае. Прыглядзеўся — Алесь, таксама, між іншым, у „гарнітуры Адама". І вось толькі тут да мяне дайшло, куды мы трапілі. Добра яшчэ, што мы Новы 1987 год не паспелі сустрэць па-індыйску: яго там трыццаць раз на год сустракаюць...

Пятрусь Капчык
г. Ізяслаў

НІЎКА

— Гэта арыгінал ці копія?

У РАІ

Святы Пётр бачыць ля райскіх варот вядомага акцёра.

— Гэта вы! — усклікнае. — Як вы сюды трапілі?

— Гэта ўсё крытыкі! Яны ўзнеслі мяне да нябёс.

НАШЫ ДЗЕЦІ

— Дрэнна быць дарослым, — бядуе Віцька. — Ні цукеркаў табе, напэўна, не хочацца, ні марожанага...

ТЭЛЕГРАМА

Дырэктар да сакратаркі:

— Калі ласка, пашліце да мяне дадому тэлеграму, каб дачка на хвіліну пакінула тэлефон, мне трэба пагаварыць з жонкай.

СТАРАМОДНЫ ДЗЯДУЛЯ

— Ты ведаеш, дзед, зараз увайшло ў моду дарыць унукам, што названы ў гонар дзеда, аўтамашыны... — сказаў унук.

— Ой, я, унучак, ужо стары, каб за новымі модамі ганяцца, — адказаў дзядуля.

Падаючы нізка, рабіў выгляд, што нізка кланяецца.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Навагодні баль у рэстаране. У тры гадзіны ночы ўзлахмачаны, доўгавалосы, барадаты чалавек з бакалам у руцэ падыходзіць да чужога століка і пытае:

— Выбачайце, мсье, ці не мог я вас бачыць у мінулую нядзелю ў заапарку?

— Зусім магчыма. А ў якой клетцы вы сядзелі?

*

У пасажырскім салоне самалёта чуецца голас па радыё:

— Ці няма сярод пасажыраў лекара?

Адзін пасажыр устае і ідзе ў кабіну пілота. Праз нейкі час ён пытае па радыё:

— Ці няма сярод пасажыраў лётчыка?

*

Камісар паліцыі пытае ў навічка:

— Вы ведаеце, што такое „дэтэктар хлусні"?

— Вядома, я нават ажаніўся з адным з іх.

У ГОСЦІ

Па чыгунцы паўзуць трое п'яных, перагаворваюцца.

Пятро: — Хлопцы, а куды мы ідзем?

Мікола: — Да Кастуся на пахмелле.

Пятро: — Ох і доўгія ж усходы ў гэтым будынку.

Мікола: — Так, і поручні нязручныя — нізенькія-нізюсенькія.

Кастусь: — Стой, хлопцы, ліфт даганяе!

З „Весніка Задрыпоніі"

АЎТАМАТЫКА Ў ДЗЕЯННІ

На заводзе „Мезон" уведзена ў дзеянне высокаэфектыўная аўтаматызаваная сістэма кантролю за якасцю выпускаемай прадукцыі. Цяпер кіраўніцтва прадпрыемства ведае з дакладнасцю да тысячных долі працэнта, колькі бракаванай прадукцыі прададзена спажыўцу.

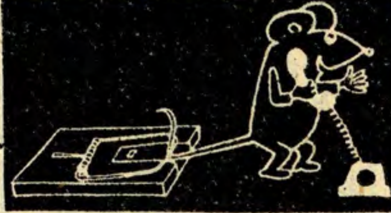
ДЫЛЕМА ПРАФЕСАРУКА

Ці не пара бараніць навуку ад тых, хто абараніў дысертацыю?

— Дзядзечка, зноў папаўся, прыязджай.

КУРЁЗЫ

РЭКОРДЫ

З самага ранку на адной з вуліц амерыканскага горада роў вялікі натоўп. Некаторыя былі ў захапленні, іншыя моўчкі чакалі, чым закончыцца гэтае відовішча. А яно было незвычайным.

Нейкі мужчына вісеў на вяроўцы, трымаючыся за яе зубамі. Другі канец вяроўкі быў прывязаны да даху пяціпавярховага дома. Рукамі мужчына паказваў, што, маўляў, не трэба хваляваца, усё будзе о'кэй!

— З глузду з'ехаў чалавек! — усхвалявана расказвала жонка мужчыны, які па-ранейшаму вісеў і нават спрабаваў усміхацца. — Захацелася яму, бачыце, трапіць у „Кнігу рэкордаў Гінеса"...

З глузду з'ехала і амерыканка Касандра Уільямс. Яна дала сваёй дачцэ імя з 1019 літар, склаўшы яго з імён радні, назваў гарадоў, краін і марак аўтамабіляў. Зараз славалюбівая маці не можа запамятаць гэтае імя, затое спадзяецца трапіць у „Кнігу рэкордаў Гінеса". На думку бельгійскай газеты „Суар", Уільямс ужо заслужыла тытул „рэкардсменкі ідыятызму".

Калі камусьці не хапае ўласнага сумлення, ён дамагаецца яго ад іншых.